

GHID

PRIVIND INTEGRITATEA ȘI DREPTURILE MILITARILOR DIN CADRUL ARMATEI NAȚIONALE

2024

GHID

PRIVIND INTEGRITATEA ȘI DREPTURILE MILITARILOR DIN CADRUL ARMATEI NAȚIONALE

AUTORI:
Tatiana BUSUNCIAN
Igor FONDOS

Serghei OSTAF
Vitalie MOISEI

Notă de limitare a responsabilității:

Acest Ghid este realizat de către experții asociați ai Centrului Pro Marshall din Republica Moldova în cadrul proiectului „Cultivarea integrității și dreptății pentru consolidarea securității în cadrul Ministerului Apărării”, implementat cu susținerea Fundației Konrad Adenauer (KAS) în Republica Moldova.

Conținutul Ghidului reprezintă responsabilitatea exclusivă a Centrului Pro Marshall și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al reprezentanței Fundației Konrad Adenauer în Republica Moldova.

Publicat de:

Centrul Pro Marshall din Republica Moldova

Bd. Ștefan cel Mare, 182, mun.Chișinău, MD-2004, Republica Moldova

E-mail: promarshall@europe.com

<https://promarshall.md/>

Cuprins

Introducere.....	5
Metodologia.....	6
Dreptul la libertate și securitate personală.....	9
Dreptul la îngrijiri medicale pentru militari.....	12
Dreptul la protecția libertății religioase	14
Protecția dreptului la proprietate.....	17
Dreptul la protecție împotriva muncii forțate.....	20
Dreptul la protecție împotriva torturii și tratamentului inuman.....	23
Dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor.....	26
Dreptul la condiții de viață adecvate.....	29
Dreptul la viață privată.....	31
Îndatoririle și obligațiunile militarilor.....	34
Angajarea și promovarea în bază de merit și integritate profesională.....	39
Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate.....	41
Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale.....	45
Respectarea regimului juridic al conflictelor de interese.....	48
Neadmiterea favoritismului.....	51
Respectarea regimului juridic al cadourilor.....	52
Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare.....	53
Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate.....	55
Intoleranța față de incidentele de integritate.....	58
Asigurarea transparenței în procesul decizional.....	61
Asigurarea accesului la informații de interes public.....	63
Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile.....	64
Respectarea normelor de etică și deontologie.....	66
Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu (pantuflij).....	68
Anexă Materiale de suport.....	70

Introducere

Ghidul privind integritatea și drepturile militarilor în cadrul Armatei Naționale este conceput ca un instrument esențial de instruire și referință pentru personalul militar al Republicii Moldova, oferindu-le ofițerilor și recruților cunoștințele și competențele necesare pentru a înțelege și respecta drepturile fundamentale în exercitarea funcțiilor lor.

Scopul acestui ghid este de a consolida o cultură a respectului față de drepturile omului în cadrul forțelor armate, încurajând aplicarea procedurilor corecte și a standardelor etice necesare pentru menținerea unui mediu disciplinat și profesionist.

Obiectivele Ghidului

Acest ghid urmărește:

- Îmbunătățirea înțelegerii și conștientizării drepturilor fundamentale de către personalul militar, inclusiv dreptul la libertate și securitate personală, la protecție împotriva torturii, muncii forțate, protecția libertății religioase, accesul la condiții de viață adecvate, etc.
- Clarificarea îndatoririlor și obligațiilor militarilor astfel încât aceștia să poată respecta normele și reglementările care contribuie la un climat de profesionalism, transparență și integritate.
- Promovarea unui comportament etic în forțele armate, asigurând că militarii înțeleg implicațiile legale și disciplinare ale abaterilor de la standardele stabilite.

Conținutul Ghidului

Ghidul este structurat în capitole care acoperă domenii-cheie de drepturi și obligații ale personalului militar, printre care se numără:

- Dreptul la îngrijire medicală și la condiții de viață adecvate, incluzând accesul la locuințe și asistență medicală.
- Drepturile militarilor la libertate și securitate personală, protecția libertății religioase, protecția împotriva muncii forțate, protecția împotriva torturii și a tratamentelor inumane, etc.
- Respectarea normelor de etică și deontologie, integritatea în exercitarea funcțiilor, neadmiterea influențelor necorespunzătoare și a actelor de corupție, precum și regulile de transparență în luarea deciziilor.

Utilizarea Ghidului

Fiecare capitol este conceput să servească drept ghid practic și sursă de referință pentru situații specifice, oferind clarificări cu privire la procedurile și reglementările aplicabile. Ghidul poate fi utilizat:

- În scopuri educaționale și de formare în cadrul sesiunilor de instruire, pentru a asigura o înțelegere clară a drepturilor și obligațiilor militare.
- Ca instrument de referință rapidă pentru ofițerii și soldații care doresc să aprofundeze sau să clarifice anumite aspecte legale și etice.
- Pentru reflecție și auto-evaluare, încurajând personalul militar să își evalueze propriul comportament în conformitate cu standardele și valorile promovate de forțele armate.

Metodologia

Metodologia descrisă în continuare este aplicabilă învățării adulților.

Se recomandă folosirea acestui ghid în baza exemplului de metodologie elaborat având ca exemplu un drept concret din acest ghid.

Sesiunea de instruire de ½ zi ca exemplu „Libertatea de tortură și tratament inuman”

Obiectiv general:

Să dezvolte cunoștințele și abilitățile ofițerilor militari pentru prevenirea și protecția împotriva torturii și a tratamentelor crude, inumane sau degradante, asigurând respectul pentru drepturile fundamentale în forțele armate din Republica Moldova.

Metodele de învățare

- Metoda explicativă și de discuție: Utilizată în sesiunea de introducere, această metodă combină o prezentare detaliată cu o discuție deschisă, ajutând participanții să înțeleagă cadrul juridic internațional și național privind interdicția torturii și a tratamentelor inumane.
- Învățare prin exerciții de grup: Exercițiul de grup permite participanților să analizeze și să rezolve un scenariu ipotetic, facilitând aplicarea conceptelor învățate în situații concrete.
- Joc de rol: Într-un scenariu de tip role-play, participanții joacă roluri diferite într-o situație de detenție ipotetică. Acest exercițiu stimulează empatia, gândirea critică și aplicarea procedurilor corecte.
- Reflecție și Feedback: La finalul fiecărei sesiuni, participanții sunt încurajați să reflecteze asupra lecțiilor învățate și să ofere feedback, ceea ce sprijină dezvoltarea continuă și aplicarea cunoștințelor în practică.

Structura sesiunii de instruire:

Sesiunea 1: Introducere și prezentare generală (30 minute)

Obiectiv specific: Familiarizarea participanților cu principiile generale și reglementările internaționale privind interdicția torturii și a tratamentelor inumane.

Activități:

- Prezentare (15 minute): Utilizând **Anexa 1**, explicați libertatea de tortură, principiul interdicției absolute și standardele internaționale.
- Discuție deschisă (15 minute): Încurajați întrebări și răspunsuri pentru a explora importanța acestor standarde.

Metodologia

Sesiunea 2: Reglementări privind protecția împotriva torturii (1 oră)

Obiectiv specific: Dezvoltarea înțelegerii măsurilor preventive și a procedurilor de raportare și investigare necesare.

Activități:

- Exercițiu de grup (30 minute): Folosind **Anexa 1**, împărțiți participanții în grupuri și oferiți-le un scenariu pentru a discuta soluții și implementarea măsurilor preventive.
- Prezentarea concluziilor (30 minute): Fiecare grup își prezintă soluțiile, argumentând cum pot fi aplicate pentru prevenirea abuzurilor.

Sesiunea 3: Tratamentul persoanelor reținute (1 oră și 30 minute)

Obiectiv specific: Formarea abilităților necesare pentru a asigura tratamentul uman al persoanelor reținute.

Activități:

- Role-Playing Scenario (45 minute): Participanții interpretează roluri într-o situație de detenție, concentrându-se pe aplicarea corectă a procedurilor.
- Debriefing și Feedback (30 minute): Analiză a modului în care aspectele legale și etice au fost respectate.
- Plan de acțiune (15 minute): Participanții dezvoltă un plan pentru îmbunătățirea procedurilor de tratament în unitățile lor.

Materiale necesare:

- Proiector și prezentare PowerPoint
- Scenarii tipărite și fișe de lucru
- Fișe pentru dezvoltarea planului de acțiune
- Evaluarea și Concluzionarea

La finalul sesiunii, participanții vor completa un scurt chestionar de evaluare pentru a determina gradul de înțelegere și aplicare a cunoștințelor învățate.

Materialele comprehensive de instruire sunt în **Anexa 1**

Drepturile militarilor în termen și prin contract

Dreptul la libertate și securitate personală

Dreptul la libertate și securitate personală este un drept fundamental care protejează individul împotriva privării arbitrare de libertate și asigură protecția împotriva violenței, abuzului și tratamentelor inumane sau degradante. Acest drept garantează că orice detenție sau arestare se face conform legii și procedurilor legale, oferind individului posibilitatea de a contesta legalitatea detenției. Pentru militari, acest drept are o importanță deosebită, având în vedere specificul regimului disciplinar la care sunt supuși. Deși militarii pot face obiectul unor restricții specifice din cauza naturii serviciului lor, dreptul la libertate și securitate personală garantează că orice detenție, sancțiune disciplinară sau altă măsură restrictivă este aplicată în strictă conformitate cu cadrul legal. Militarii au dreptul de a contesta astfel de măsuri și de a beneficia de protecție împotriva abuzurilor.

Standardele Internaționale

- **Articolul 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO):** Articolul consacră dreptul la libertate și securitate, subliniind că nicio persoană nu poate fi privată de libertate decât în condiții strict reglementate de lege. În contextul militar, acest articol protejează personalul împotriva detenției nejustificate sau abuzive, garantând că toate măsurile restrictive de libertate respectă standardele internaționale și principiile unui proces echitabil.

Cazuri importante CEDO:

- **Baranowski vs. Polonia (2000):** CEDO a stabilit că detenția prelungită fără o bază legală clară reprezintă o încălcare a dreptului la libertate și securitate. Acest caz subliniază importanța respectării stricte a procedurilor legale.
- **Gurgurov vs. Moldova (2009):** CEDO a constatat că detenția nejustificată a unui militar moldovean a încălcat Articolul 5 din CEDO, evidențiind obligația statelor de a asigura garanții împotriva reținerii arbitrare.

Cadrul Național

În Republica Moldova, dreptul la libertate și securitate personală este protejat printr-o serie de acte legislative care stabilesc garanții împotriva detenției arbitrare și asigură respectarea drepturilor fundamentale.

Constituția Republicii Moldova:

- Articolul 25 consacră dreptul la libertate și securitate personală, interzicând detenția arbitrară și tratamentele inumane sau degradante. Această prevedere este aplicabilă tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor, și subliniază angajamentul statului de a proteja demnitatea umană în orice circumstanțe.

Dreptul la libertate și securitate personală

Codul Penal al Republicii Moldova:

- **Articolul 166:** Prevede sancțiuni pentru infracțiuni împotriva libertății și securității personale, inclusiv privarea ilegală de libertate. Aceste prevederi se aplică tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor.
- **Articolul 309/1:** Reglementează pedepsele pentru tortură, tratamente inumane sau degradante, inclusiv în cazul militarilor. Această prevedere asigură protecția împotriva oricăror forme de abuz care ar putea compromite drepturile fundamentale ale personalului militar.

Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova:

- **Articolele 165-174:** Stabilesc procedurile legale privind arestul și detenția preventivă. Aceste articole oferă garanții împotriva detenției arbitrare, inclusiv prin cerințe stricte pentru justificarea reținerii și prin asigurarea dreptului la un proces echitabil.
- **Legea privind Statutul Militarilor:** Specifică drepturile și obligațiile militarilor, inclusiv protecția împotriva măsurilor disciplinare excesive.
- **Regulamentul Disciplinei Militare:** Stabilește că sancțiunile disciplinare trebuie să fie proporționale cu gravitatea abaterilor, prevenind astfel abuzurile.

Consecințele Abaterilor Disciplinare

Încălțările dreptului la libertate și securitate personală în rândul militarilor pot avea următoarele consecințe:

- **Sanțiuni disciplinare:** mustrare, retrogradare, destituirea din funcție, răspundere penală: În cazurile grave, precum detenția ilegală sau abuzul fizic, cei responsabili pot fi sancționați penal conform Codului Penal.
- **Răspundere civilă:** Victimele pot solicita despăgubiri pentru daunele morale sau fizice suferite.
- **Consecințe administrative:** Militarii responsabili pot fi supuși evaluărilor stricte, monitorizării continue sau altor măsuri administrative pentru a preveni recidiva.
- **Impact asupra carierei:** Încetinirea avansării în grad, excluderea din misiuni sau programe speciale.
- **Măsuri de reabilitare:** În funcție de circumstanțe, pot fi aplicate sesiuni de consiliere, educare sau reabilitare pentru a corecta comportamentul și a evita recidiva.

Dreptul la libertate și securitate personală

Cultivarea disciplinei

Respectarea dreptului la libertate și securitate personală este crucială pentru menținerea unui mediu disciplinat și echitabil în cadrul forțelor armate. Aceasta contribuie la:

- Creșterea moralului personalului militar prin asigurarea unui tratament just și respectuos.
- Întărirea încrederii în structurile militare și a disciplinei instituționale.
- Prevenirea abuzurilor și a tratamentelor inumane sau degradante, care pot avea consecințe negative asupra sănătății fizice și psihologice a militarilor.

Acest drept nu este doar o obligație legală, ci și o condiție esențială pentru consolidarea integrității și a eficienței în cadrul forțelor armate. Implementarea consecventă a acestor standarde creează un mediu sigur și respectuos pentru personalul militar, contribuind la stabilitatea și profesionalismul instituției militare.

Dreptul la îngrijiri medicale pentru militari

Examinări medicale amănunțite: La înrolare, fiecare militar este supus unui control medical detaliat pentru a identifica eventualele afecțiuni preexistente. Ghidurile Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) și Convențiile de la Geneva cer ca aceste examinări să fie riguroase, pentru a asigura că fiecare recrutat este apt din punct de vedere fizic și mental. Sănătatea mentală are un rol crucial, având în vedere cerințele psihologice ale serviciului militar.

Controale periodice: Sănătatea militarilor trebuie monitorizată constant prin controale periodice, conform ghidurilor OMS. Aceste evaluări includ și aspecte de sănătate mentală, fiind esențiale pentru echilibrul emoțional și pentru îndeplinirea sarcinilor militare. Aceste controale ar trebui să fie integrate în politicile de sănătate militară.

Sistem de urmărire și programare: Un sistem eficient de urmărire și programare a examinărilor și controalelor medicale este necesar pentru asigurarea îngrijirii continue și coordonate. Acesta ar trebui să includă o bază de date securizată pentru a monitoriza istoricul medical și programările viitoare, permițând identificarea precoce a problemelor de sănătate recurente.

Convențiile de la Geneva (1949): Aceste convenții obligă statele să ofere îngrijiri medicale corespunzătoare personalului militar, inclusiv examinările inițiale și îngrijiri regulate. Convențiile sunt fundamentale pentru garantarea dreptului la sănătate al militarilor, impunând accesul la resurse medicale în conformitate cu standardele internaționale.

Articolul 2 din Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC): Acest articol recunoaște dreptul la sănătate ca un drept fundamental, incluzând sănătatea fizică și mentală. Dreptul la sănătate implică acces la îngrijire de calitate, iar Republica Moldova și alte state semnatare au obligația de a oferi militarilor acces la îngrijiri medicale corespunzătoare pentru a menține sănătatea generală.

Dreptul la îngrijiri medicale pentru militari

Cazuri CEDO relevante:

- **Popovici vs. România (2007):** În acest caz, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că lipsa accesului adecvat la îngrijire medicală specializată pentru un deținut militar a constituit o încălcare a drepturilor sale. Acest principiu, enunțat de CEDO, este aplicabil și pentru personalul militar activ, subliniind obligația statelor de a furniza acces la tratament medical specializat și corespunzător pentru orice persoană aflată în serviciul statului, inclusiv pentru militari.
- **Kudła vs. Polonia (2000):** Acest caz a subliniat obligația statelor de a asigura condiții de sănătate adecvate pentru persoanele aflate sub custodia lor, inclusiv pentru cei aflați în instituții publice și în serviciul militar. Decizia CEDO în acest caz stabilește un precedent clar în ceea ce privește responsabilitatea statelor de a proteja sănătatea mentală și fizică a personalului militar, oferind acces la îngrijire medicală și sprijin adecvat pentru a preveni degradarea stării de sănătate în timpul serviciului.

Noțiuni importante: Dreptul la îngrijire medicală reprezintă un drept fundamental al fiecărui militar, care garantează accesul la servicii de sănătate preventive, curative și reabilitative. Acesta include dreptul la tratament adecvat și în timp util, sprijin pentru sănătatea mentală și acces la resurse medicale moderne. De asemenea, militarii trebuie să aibă acces la informare medicală completă și confidențială despre starea lor de sănătate și opțiunile de tratament disponibile.

Importanța îngrijirii medicale adecvate în rândurile personalului militar nu poate fi subestimată, deoarece sănătatea și bunăstarea acestora sunt fundamentale pentru capacitatea de a îndeplini cu succes misiunile militare.

Consecințele lipsa îngrijirii medicale: Neglijarea dreptului la îngrijire medicală poate avea consecințe grave pentru personalul militar, afectând capacitatea acestora de a îndeplini îndatoririle și punând în pericol sănătatea și bunăstarea lor. Consecințele unei astfel de neglijențe pot include pierderea capacității de muncă, degradarea sănătății fizice și mentale, și, în cazuri extreme, complicații grave care afectează viața.

Dreptul la protecția libertății religioase

Principii generale și definiții

Principii: Libertatea de Religie și Convingere: Acesta este un drept fundamental garantat fiecărei persoane, inclusiv personalului militar, prin legislația națională și internațională. Articolul 9 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) protejează explicit libertatea de religie, permițând indivizilor să își practice și exprime credințele religioase fără discriminare sau interferențe nejustificate. Pentru militari, acest drept este esențial pentru a menține un mediu respectuos și tolerant în cadrul forțelor armate. Acest principiu este susținut și de Articolul 18 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care interzice orice formă de intoleranță sau discriminare bazată pe religie, inclusiv în instituțiile militare.

Definiție: Libertatea de religie implică dreptul de a alege, schimba și exprima credințele religioase, individual sau împreună cu alții, în public sau privat. Aceasta include libertatea de a practica, predica, învăța și manifesta religia prin închinare, ritualuri sau educație.

Important este și dreptul de a nu adera la nicio religie și de a nu fi forțat să adopte sau să renunțe la o credință. Acest drept este fundamental în contextul militar, asigurând un cadru echilibrat în care disciplina coexista cu respectul pentru convingerile individuale.

Legislația națională (Republica Moldova)

- **Constituția Republicii Moldova, Articolul 31:** Acest articol garantează libertatea de conștiință și credință religioasă, permițând fiecărui cetățean, inclusiv militarilor, să practice sau să adere la o religie fără constrângeri. El interzice forțarea unei persoane să adere la o anumită religie împotriva voinței sale, subliniind protecția fundamentală a convingerilor individuale.
- **Legea Nr. 125 din 11 mai 2007 privind Libertatea de conștiință, de gândire și de religie:** Această lege stabilește cadrul general al libertății religioase în Republica Moldova, inclusiv pentru militari. Ea garantează dreptul de a adera la o religie, de a o practica sau de a o schimba și de a fi protejat împotriva discriminării pe motive religioase. Articolul 4 specifică faptul că nicio persoană, inclusiv militarii, nu poate fi obligată să participe la activități religioase împotriva voinței sale. Articolul 11 asigură dreptul la asistență religioasă pentru persoanele din instituțiile publice, inclusiv militarii, oferindu-le astfel sprijin spiritual conform credințelor proprii.
- **Legea Nr. 162 din 22 iulie 2005 privind statutul militarilor:** Articolele 5 și 8 descriu drepturile militarilor, asigurând respectarea demnității, onoarei și convingerilor religioase ale acestora. Aceste prevederi protejează dreptul la libertate religioasă în mediul militar, asigurând echilibrul între credințele individuale și disciplina militară.

Dreptul la protecția libertății religioase

Cazuri de jurisprudență la CEDO

- **Kokkinakis vs. Grecia (1993):** Acest caz reprezintă un punct de referință în jurisprudența CEDO privind libertatea religioasă, stabilind protecția dreptului de exprimare religioasă și protecția împotriva discriminării religioase. Principiile stabilite în acest caz sunt aplicabile și contextului militar din Republica Moldova, subliniind importanța respectării libertății religioase în forțele armate.
- **Eweida și Alții vs. Regatul Unit (2013):** În acest caz, CEDO a susținut dreptul indivizilor de a-și manifesta credințele religioase la locul de muncă, un principiu aplicabil și în mediul militar. Se stabilește astfel că locul de muncă, inclusiv instituțiile militare, ar trebui să permită exprimarea religioasă a membrilor săi, în limite rezonabile ce se aliniază cu cerințele operative.
- **Begheluri vs. România (2005):** Acest caz subliniază importanța protecției împotriva discriminării religioase în mediul educațional, cu principii aplicabile și în mediul militar. Decizia subliniază că nicio persoană nu ar trebui să fie discriminată pe baza credințelor religioase în instituții publice, inclusiv în instituțiile militare.

Concepte privind libertatea religioasă în mediul militar

Libertatea religioasă pentru militari reprezintă dreptul de a practica, exprima și adera la convingeri religioase în cadrul disciplinat și structurat al forțelor armate. Acesta include libertatea de a participa la servicii religioase, de a purta simboluri religioase, de a respecta sărbătorile religioase și de a primi sprijin spiritual conform credinței proprii. Totuși, în contextul militar, aceste drepturi pot fi limitate în mod justificat pentru a prioritiza nevoile operative, securitatea națională și menținerea ordinii și disciplinei. Practicile religioase nu trebuie să interfereze cu îndeplinirea obligațiilor militare, iar participarea la anumite ritualuri sau ceremonii religioase poate fi restricționată în funcție de misiuni și de condițiile de serviciu.

Consecințele abaterilor disciplinare

Încălcarea libertății religioase a unui militar angajat la Ministerul Apărării este considerată o abatere gravă, având în vedere că libertatea religioasă este un drept fundamental protejat prin legislație. Consecințele unei astfel de abateri disciplinare pot varia în funcție de gravitatea faptei și de circumstanțele specifice ale cazului, incluzând:

Dreptul la protecția libertății religioase

- **Sanțiuni Disciplinare:** Acestea pot varia de la mustrare până la destituirea din serviciu, fiind aplicate pentru a asigura disciplina și respectul față de drepturile fundamentale. Orice măsură disciplinară aplicată trebuie să fie echitabilă, transparentă și în concordanță cu demnitatea și integritatea personalului militar.
- **Răspundere Penală:** În cazurile care implică acte criminale de discriminare, hărțuire sau violență pe motive religioase, pot fi inițiate proceduri penale, asigurând astfel răspunderea juridică și subliniind importanța protecției libertății religioase în armată.
- **Răspundere Civilă:** Militarii cărora li se încalcă drepturile pot solicita despăgubiri pentru daune morale sau psihologice cauzate de discriminare sau hărțuire religioasă. Aceste măsuri au scopul de a repara prejudiciul adus și de a asigura dreptate pentru persoanele afectate.
- **Impact asupra Cariei:** Încălcările libertății religioase pot avea consecințe semnificative asupra carierei și reputației persoanelor implicate. Personalul militar găsit vinovat de astfel de încălcări poate întâmpina restricții în avansarea în carieră, pierderea distincțiilor și excluderea din anumite misiuni sau activități.
- **Măsuri de Reabilitare:** În unele cazuri, pot fi implementate măsuri de corectare a comportamentului pentru a preveni viitoare abateri. Acestea pot include monitorizarea comportamentului, supravegherea disciplinară și evaluări periodice stricte.

În concluzie, Ministerul Apărării are responsabilitatea de a proteja libertatea religioasă a militarilor și de a sancționa orice încălcare. Respectarea drepturilor religioase nu este doar o obligație legală, ci și o condiție esențială pentru menținerea unui mediu de lucru echitabil și respectuos. Promovarea unui climat de încredere și respect reciproc în rândurile forțelor armate contribuie la moralul și unitatea personalului militar, având un impact pozitiv asupra performanței operaționale și asupra imaginii instituției militare.

Protecția dreptului la proprietate

Principii fundamentale și definiții:

Dreptul la proprietate este recunoscut ca un drept fundamental, atât la nivel național, cât și internațional, protejând titularii de bunuri împotriva confiscării, furtului sau utilizării neautorizate. În cazul militarilor, acest drept capătă o semnificație specială, având în vedere statutul lor și responsabilitățile pe care le au în serviciul statului.

Art. 1 din Protocolul 1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO):

Garantează dreptul oricărei persoane, inclusiv al militarilor, de a deține și de a se bucura de proprietăți fără interferențe nejustificate. Acest articol subliniază importanța protejării dreptului de proprietate, asigurând că orice măsură de restricționare a acestui drept trebuie să fie justificată legal și să respecte principiile proporționalității și echității.

Definiție: Militarii au dreptul ca bunurile lor personale să fie protejate conform legislației naționale și internaționale, inclusiv protecția împotriva confiscării, furtului și utilizării neautorizate. Acest drept este esențial pentru a asigura integritatea și bunăstarea personală a militarilor în timpul serviciului activ.

Cazuri importante CEDO:

- **Sporrong și Lönnroth vs. Suedia (1982):** Acest caz subliniază echilibrul între interesele statului și protecția drepturilor individuale. CEDO a decis că orice priveră de proprietate trebuie să fie proporțională și justă, stabilind astfel un precedent important pentru protecția drepturilor de proprietate.
- **Păduraru vs. România (2005):** În acest caz, CEDO a decis că statul român a încălcat dreptul la proprietate prin lipsa unei despăgubiri echitabile în caz de expropriere. Acest precedent este relevant și pentru Republica Moldova, în special în contextul exproprierii bunurilor deținute de personalul militar.

Legislația națională:

- **Codul Civil al Republicii Moldova (Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002):** Codul Civil reglementează dreptul de proprietate și alte drepturi reale, oferind detalii cu privire la dobândirea, exercitarea și protecția dreptului de proprietate. Acesta include prevederi importante pentru protejarea drepturilor de proprietate ale tuturor cetățenilor, inclusiv ale militarilor.
- **Codul Muncii al Republicii Moldova (Legea nr. 154 din 28 martie 2003), Art. 8:** Interzice munca forțată și prevede respectarea drepturilor de proprietate asupra bunurilor și veniturilor dobândite legal de angajați, inclusiv de personalul militar. Această prevedere este relevantă în protejarea veniturilor obținute de militari și a bunurilor personale achiziționate din acestea.

Protecția dreptului la proprietate

- **Legea nr. 75 din 30 aprilie 2015 privind locuințele de serviciu:** Această lege reglementează dreptul cetățenilor și militarilor la locuință de serviciu, inclusiv condițiile de atribuire, utilizare și înstrăinare a locuințelor oferite de stat. Este importantă pentru protecția dreptului la proprietate în contextul locuințelor de serviciu furnizate militarilor.
- **Regulamente și ordine interne ale Ministerului Apărării:** Ministerul Apărării poate emite regulamente și ordine interne pentru gestionarea bunurilor încredințate militarilor, inclusiv utilizarea și protecția bunurilor de stat. Aceste regulamente sunt esențiale pentru asigurarea protecției bunurilor furnizate militarilor în scopuri profesionale și prevenirea utilizării neautorizate.
- **Noțiuni de bază:** Dreptul la proprietate conferă titularului său posibilitatea de a poseda, utiliza și dispune de bunuri în mod exclusiv, conform legii. Dreptul include bunuri materiale (terenuri, clădiri, echipamente) și imateriale (drepturi de autor, brevete). Este protejat prin legislația națională și internațională și poate fi limitat doar pentru cauze justificate, cum ar fi interesele publice.
- **Dreptul la proprietate pentru militari:** Militarii au dreptul de a poseda și utiliza bunuri personale, dar cu restricții impuse de statutul lor. Aceste restricții includ utilizarea anumitor proprietăți în funcție de necesitățile serviciului și obligația de a pune la dispoziția autorităților militare resurse personale în situații de urgență. Militarii au drepturi speciale asupra bunurilor de serviciu, cum ar fi echipamentele și uniforme, care trebuie folosite doar în scopuri profesionale.

Consecințele abaterilor disciplinare:

- Încălcarea dreptului la proprietate a unui militar angajat la Ministerul Apărării poate atrage sancțiuni disciplinare, penale și civile, în funcție de gravitatea abaterii. Dreptul la proprietate este protejat legal, iar încălcarea acestuia este o abatere gravă, mai ales în contextul militar.

Consecințele includ:

- **Sanțiuni disciplinare:** Sancțiuni disciplinare variază de la mustrare la destituire și sunt aplicate în funcție de gravitatea încălcării. Scopul acestor sancțiuni este menținerea disciplinei și protejarea drepturilor fundamentale ale militarilor.
- **Răspundere penală:** În cazuri grave, cum ar fi furtul sau distrugerea bunurilor, militarii pot răspunde penal. Aceste sancțiuni au scopul de a asigura respectarea legii și de a preveni viitoare abateri.
- **Răspundere civilă:** În cazul în care o încălcare a dreptului la proprietate cauzează daune, victima poate cere despăgubiri pentru pierderile suferite. Aceasta include compensații pentru pierderile financiare și morale suferite.

Protecția dreptului la proprietate

Prevederi de bază:

- **Constituția Republicii Moldova**, Articolul 46: Constituția garantează dreptul la proprietate privată și protecția acestuia, stipulând că nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât în cazuri de utilitate publică, cu despăgubiri juste și prealabile.
- **Legea nr. 162 din 22 iulie 2005 privind statutul militarilor**: Această lege reglementează drepturile și obligațiile militarilor, inclusiv aspecte legate de proprietatea bunurilor personale, utilizarea bunurilor de serviciu și dreptul la locuință.
- **Codul Civil**: Codul Civil detaliază dreptul de proprietate și alte drepturi reale, inclusiv dobândirea și pierderea proprietății, protecția proprietății și exercitarea acestui drept.
- **Codul Muncii**: Respectă drepturile de proprietate asupra bunurilor și veniturilor dobândite legal de angajați, inclusiv militari, interzicând munca forțată.
- **Legea locuințelor de serviciu**: Reglementează dreptul militarilor la locuințe de serviciu, incluzând condițiile de atribuire și utilizare.
- **Regulamente și ordine ale Ministerului Apărării**: Acestea guvernează utilizarea bunurilor de stat încredințate militarilor și protecția proprietății personale în cadrul unităților.

Acest cadru legislativ și juridic contribuie la protecția drepturilor de proprietate ale militarilor, asigurând un echilibru între protecția intereselor individuale și necesitățile de securitate și disciplină ale serviciului militar. Dreptul la proprietate a unui militar angajat la Ministerul Apărării poate atrage sancțiuni disciplinare, penale și civile, în funcție de gravitatea abaterii. Dreptul la proprietate este protejat legal, iar încălcarea acestuia este o abatere gravă, mai ales în contextul militar.

Consecințele includ:

- **Sanțiuni disciplinare**: Sancțiuni disciplinare variază de la mustrare la destituire și sunt aplicate în funcție de gravitatea încălcării. Scopul acestor sancțiuni este menținerea disciplinei și protejarea drepturilor fundamentale ale militarilor.
- **Răspundere penală**: În cazuri grave, cum ar fi furtul sau distrugerea bunurilor, militarii pot răspunde penal. Aceste sancțiuni au scopul de a asigura respectarea legii și de a preveni viitoare abateri.
- **Răspundere civilă**: În cazul în care o încălcare a dreptului la proprietate cauzează daune, victima poate cere despăgubiri pentru pierderile suferite. Aceasta include compensații pentru pierderile financiare și morale suferite.

Dreptul la protecție împotriva muncii forțate

- **Definiție:** Munca forțată se referă la orice muncă sau serviciu impus unei persoane sub amenințarea unei pedepse și pentru care acea persoană nu și-a dat consimțământul în mod liber. Este interzisă de Articolul 4 CEDO și de Convenția OIM nr. 29. Această interdicție protejează personalul militar împotriva muncii forțate, asigurând că orice sarcină impusă respectă drepturile și demnitatea umană.
- **Principii de bază:** Conscripția sau serviciul militar obligatoriu nu trebuie să echivaleze cu munca forțată. Trebuie să fie clar reglementată și să respecte drepturile conscripților, incluzând condiții de muncă echitabile și respectul pentru integritatea fizică și psihică.

Exemple de muncă forțată în contextul militar:

- Sarcini militare impuse fără consimțământul voluntar al persoanei.
- Lipsa compensației adecvate pentru munca depusă în afara îndatoririlor normale.
- Lipsa libertății de a refuza anumite sarcini care nu se încadrează în obligațiile militare.

Legislație națională:

- **Constituția RM:** Art. 44 interzice munca forțată, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, cum ar fi serviciul militar obligatoriu.
- **Codul Muncii al RM** (Legea nr. 154/2003): Art. 8 prevede explicit interzicerea muncii forțate, aplicabilă în toate relațiile de muncă, inclusiv pentru militari.
- **Legea privind statutul militarilor** (Legea nr. 162/2005): Protejează drepturile fundamentale ale militarilor și stipulează obligațiile de serviciu, asigurând că nu sunt impuse sarcini abuzive.
- **Codul Penal al RM** (Legea nr. 985/2002): Art. 168 pedepsește munca forțată și se aplică tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor.
- **Regulamentele și ordinele interne ale Ministerului Apărării:** Regulamentele stabilesc disciplina militară și condițiile de muncă, interzicând munca forțată.

Standarde internaționale:

- **Art. 8 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (PIDCP):** Clarifică limitele conscripției pentru a asigura că nu devine muncă forțată.
- **Art. 4 din CEDO:** Interzice munca forțată și protejează personalul militar împotriva abuzurilor legate de condițiile de muncă.
- **Convenția OIM nr. 29:** Impune interzicerea muncii forțate la nivel internațional, inclusiv în contextul militar.

Dreptul la protecție împotriva muncii forțate

Cazuri CEDO importante:

- **Ciorap vs. Moldova (2007):** A relevat încălcări legate de condițiile de muncă impuse în detenție, stabilind un precedent pentru protecția împotriva muncii forțate.
- **Trofimov vs. Moldova (2018):** a subliniat necesitatea ca statele să echilibreze programele de muncă penală legală cu obligația de a proteja deținuții împotriva exploatării și muncii forțate. Curtea a evidențiat că orice muncă impusă deținuților trebuie să fie voluntară sau reglementată, pentru a evita constrângerea și pentru a asigura condiții umane.
- **Chitos vs. Grecia (2015):** CEDO a decis că reținerea prelungită a unui ofițer militar fără o bază legală clară echivalează cu muncă forțată.

Noțiuni:

- Munca forțată implică constrângere fizică sau psihologică, lipsa libertății de alegere sau de a părăsi locul de muncă, și condiții abuzive.
- Conscripția în serviciul militar: Trebuie să fie reglementată clar pentru a respecta drepturile omului. Orice activitate impusă militarilor trebuie să fie în limitele legii și să protejeze demnitatea acestora.

Consecințele abaterilor disciplinare:

- **Răspundere disciplinară:** Pot fi aplicate mustrări, retrogradări, suspendări sau destituiri pentru cei care impun muncă forțată sau nu respectă regulamentele.
- **Răspundere civilă:** Victimele muncii forțate au dreptul la despăgubiri pentru daunele suferite, inclusiv compensații pentru suferința psihică și pierderile economice.
- **Răspundere penală:** Art. 168 din Codul Penal RM prevede pedepse cu închisoarea de la 2 la 12 ani pentru munca forțată.
- **Consecințe administrative:** Ministerul Apărării poate iniția anchete interne și poate lua măsuri administrative împotriva celor care încalcă regulamentele privind munca forțată.

Dreptul la protecție împotriva muncii forțate

Prevederi de bază:

1. Legea privind statutul militarilor reglementează drepturile și obligațiile militarilor.
 - Art. 5: Stabilește dreptul la condiții de muncă sigure și demnitatea militarilor.
 - Art. 7 (4): Asigură protecția juridică și socială; sarcinile impuse trebuie să fie conforme cu legislația.
 - Art. 12: Reglementează condițiile de muncă și securitatea muncii.
 - Art. 24: Prevede măsuri de protecție socială pentru a evita condițiile de muncă periculoase sau abuzive.
2. Regulamentele și ordinele Ministerului Apărării: Stabilesc disciplina militară și condițiile de muncă, interzicând munca forțată.

Măsuri recomandate în cazul abaterilor:

- Avertisment sau mustrare pentru abateri minore.
- Mustrare scrisă sau retrogradare în caz de abateri repetate.
- Suspendare sau destituire pentru încălcări grave ale regulilor.
- Anchetă disciplinară: Investigații interne și sesizarea autorităților pentru încălcări severe.
- Compensații pentru victime: Despăgubiri financiare pentru cei afectați de munca forțată.

Implementarea acestor măsuri este esențială pentru a proteja drepturile militarilor și a menține un mediu de lucru echitabil și respectuos.

Dreptul la protecție împotriva torturii și tratamentului inuman

Principii generale și definiții:

- **Libertatea de tortură și tratament inuman:** Dreptul de a nu fi supus torturii sau tratamentelor crude, inumane sau degradante reprezintă un pilon fundamental al drepturilor omului. Acesta protejează personalul militar de orice formă de abuz și este garantat atât prin legislația națională, cât și prin convenții internaționale. Respectarea acestui drept este esențială pentru menținerea unui mediu disciplinat și respectuos în rândurile armatei, contribuind la încrederea și integritatea forțelor militare.
- **Definiție:** Tortura reprezintă orice act intenționat de a provoca durere fizică sau psihică unei persoane pentru a obține informații, a o pedepsi, a o intimida sau a o supune constrângerii. Tratamentele inumane sau degradante nu provoacă întotdeauna dureri fizice, dar încalcă demnitatea umană și pot include amenințări, intimidări și condiții de detenție necorespunzătoare. În context militar, aceste definiții sunt vitale pentru a stabili limite clare și pentru a proteja soldații de potențiale abuzuri, indiferent de situația în care se află.

Legislația națională:

- **Articolul 24 din Constituția Republicii Moldova:** Constituția oferă o protecție generală împotriva torturii și tratamentelor inumane sau degradante, menționând explicit că „Nimeni nu poate fi supus la torturi, pedepse crude, inumane sau degradante.” Această prevedere constituie o piatră de temelie pentru protecția drepturilor omului și este aplicabilă tuturor cetățenilor, inclusiv personalului militar. Ea subliniază angajamentul Republicii Moldova de a asigura respectarea demnității umane și de a preveni orice formă de abuz sau tratament nedemn.
- **Legea privind statutul militarilor (Articolele 4 și 9(3)):** Această lege prevede interdicția explicită a torturii și asigură respectarea demnității și integrității fizice și psihice a militarilor. Protejarea acestor drepturi este esențială pentru funcționarea onorabilă a armatei, garantând că personalul militar nu este supus tratamentelor degradante sau abuzurilor, indiferent de rang sau circumstanțe.
- **Regulamentul disciplinei militare:** Regulamentul disciplinei militare prevede sancțiuni clare pentru orice încălcare a interdicțiilor privind tratamentele crude, inumane sau degradante. Acesta contribuie la menținerea ordinii și disciplinei în armată, asigurând aplicarea unor standarde morale și legale stricte. Orice abatere este sancționată conform regulamentelor, protejând astfel integritatea instituției și drepturile individuale ale militarilor.

Dreptul la protecție împotriva torturii și tratamentului inuman

Standarde Internaționale:

- **Articolul 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO):** Acest articol prevede o interdicție absolută a torturii și a tratamentelor inumane sau degradante, aplicabilă tuturor statelor membre ale Consiliului Europei. Republica Moldova, fiind parte la CEDO, are obligația de a respecta aceste prevederi, protejând astfel toate persoanele, inclusiv personalul militar, împotriva oricăror forme de abuz.
- **Convenția ONU împotriva Torturii (UNCAT):** UNCAT obligă statele să prevină, să investigheze și să sancționeze toate cazurile de tortură și tratament inuman. Această convenție impune statului responsabilitatea de a asigura un sistem eficient de prevenire a abuzurilor și de investigare a acuzațiilor, asigurând în același timp protecția personalului militar împotriva oricăror forme de tratament nedemn.
- **Convențiile de la Geneva:** Acestea includ norme esențiale pentru protecția prizonierilor de război și a personalului militar împotriva torturii și tratamentelor degradante în timp de conflict. Convențiile stabilesc standarde internaționale pentru protejarea demnității și integrității fizice și psihice ale militarilor în diferite situații, contribuind astfel la menținerea unui nivel înalt de protecție umanitară.

Cazuri Importante din Jurisprudență:

- **Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO):**
 - **M.C. vs. România (2012):** Acest caz stabilește standardele internaționale privind tratamentul inuman în timpul instruirii militare. CEDO a decis că statul are obligația de a se asigura că toate activitățile militare respectă drepturile fundamentale, protejând astfel militarii de tratamentele inumane.
 - **Gurgurov vs. Moldova (2009):** Acest caz evidențiază deficiențele în investigarea acuzațiilor de tortură în cadrul militar. CEDO a constatat că Republica Moldova nu a îndeplinit obligațiile de a investiga corect și imparțial, protejând astfel drepturile fundamentale ale militarilor.
- **Comitetul ONU împotriva Torturii:**
 - **T.B. vs. România (2017):** Acest caz subliniază responsabilitatea statului de a proteja personalul militar împotriva tratamentelor degradante. Comitetul ONU a decis că statul are obligația de a preveni abuzurile și de a adopta măsuri eficiente pentru sancționarea oricăror încălcări.

Dreptul la protecție împotriva torturii și tratamentului inuman

Consecințele abaterilor disciplinare:

- **Posibile sancțiuni disciplinare:** În caz de încălcări ale interdicțiilor împotriva torturii și tratamentelor degradante, personalul militar poate fi sancționat prin mustrare, retrogradare, excludere din serviciu și despăgubiri civile. Aceste sancțiuni sunt aplicate în funcție de gravitatea abaterilor și sunt menite să asigure disciplina și respectul față de drepturile fundamentale.
- **Aplicarea sancțiunilor:** Orice sancțiune aplicată trebuie să respecte demnitatea și integritatea fizică și psihică a militarilor. Este esențial ca procedurile disciplinare să fie echitabile și transparente, menținând un climat de respect și prevenind comportamentele abuzive în cadrul armatei.
- **Obligațiile Ministerului Apărării:** Ministerul Apărării are responsabilitatea de a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale militarilor și de a sancționa orice încălcare. Aceste responsabilități includ adoptarea de măsuri preventive, oferirea de training și educație privind drepturile fundamentale, precum și asigurarea unor mecanisme eficiente de raportare și investigare a abaterilor.

Importanța respectării drepturilor militarilor:

Respectarea drepturilor militarilor reprezintă nu doar o obligație legală, ci și un element cheie pentru menținerea unui mediu de lucru echitabil și respectuos.

Respectarea drepturilor fundamentale, inclusiv protecția împotriva torturii și tratamentelor degradante, contribuie la moralul și coeziunea personalului militar. Aceasta, la rândul său, are un impact pozitiv asupra performanțelor operaționale și asupra imaginii instituției militare.

Ministerul Apărării joacă un rol esențial în implementarea unui sistem disciplinar care respectă demnitatea umană și promovează un climat de încredere și respect reciproc în rândurile forțelor armate. Măsurile și principiile stabilite formează un cadru esențial pentru asigurarea protecției militarilor împotriva abuzurilor și pentru susținerea unei structuri militare bazate pe integritate, profesionalism și respectarea drepturilor omului.

Dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor

Noțiuni:

Dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor este un drept fundamental care asigură respectarea demnității umane, prevenirea discriminării și sancționarea comportamentelor abuzive. Pentru militari, acest drept este esențial pentru asigurarea unui mediu profesional bazat pe respect reciproc și integritate. Deși militarii sunt supuși unui regim disciplinar mai strict, dreptul la tratament corect garantează că orice acțiune disciplinară sau decizie managerială respectă cadrul legal și principiile echității.

Definiții cheie:

- **Hărțuire:** Acțiuni sau comportamente repetitive care umilesc, intimidează sau ofensează, cum ar fi comentarii jignitoare sau agresiuni fizice.
- **Discriminare:** Tratarea inegală a persoanelor pe baza rasei, genului, religiei, orientării sexuale sau altor criterii personale.

Standardele internaționale

- **Articolul 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO):** Articolul interzice discriminarea sub orice formă, subliniind egalitatea în fața legii. În mediul militar, acest articol protejează personalul împotriva tratamentului inegal sau abuziv.

Cazuri importante CEDO:

- **Smith și Grady vs. Regatul Unit (1999):** CEDO a decis împotriva discriminării și hărțurii în armată, subliniind importanța unui cadru legal robust pentru protecția militarilor.
- **Bucur și Toma vs. România (2013):** A subliniat necesitatea protecției celor care raportează abuzuri, inclusiv în armată, și existența unor canale sigure pentru raportare.

Cadrul Național

În Republica Moldova, dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor este reglementat de mai multe acte legislative care oferă garanții împotriva discriminării și comportamentelor abuzive.

Dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor

Constituția Republicii Moldova:

- **Articolul 16** garantează egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor, prevenind orice formă de discriminare sau tratament abuziv.

Legea privind Statutul Militarilor:

- Articolul 4 (b): Asigură egalitatea în drepturi a militarilor, indiferent de funcție sau grad.
- Articolul 7 (2): Prevede egalitatea de tratament între femei și bărbați în serviciul militar.

Legea privind Asigurarea Egalității:

- Articolele 7, 8, 9: Interzic discriminarea în muncă, servicii publice și educație, inclusiv în armată.
- Articolul 13: Stabilește mecanisme pentru protecția victimelor discriminării, cum ar fi accesul la justiție și despăgubiri.

Regulamentul Disciplinei Militare:

- Deși nu include o secțiune specifică privind hărțuirea și discriminarea, aceste practici sunt considerate abateri disciplinare grave, sancționabile conform prevederilor generale.

Codul Contravențional:

- Articolul 71/1: Prevede sancțiuni pentru conducătorii entităților publice care nu iau măsuri pentru prevenirea discriminării, cu amenzi de la 210 la 270 de u.c.

Consecințele Abaterilor Disciplinare

Încălcările dreptului la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor pot avea următoarele consecințe:

- Sancțiuni disciplinare: mustrare, retrogradare, excluderea din funcții;
- Răspundere penală: sancțiuni pentru hărțuire, discriminare sau abuz, conform legislației penale.
- Răspundere civilă: Victimele pot solicita despăgubiri pentru daunele morale sau psihologice suferite.
- Consecințe administrative: Monitorizare strictă sau transfer pentru cei responsabili de abuzuri.
- Impact asupra carierei: Încetinirea avansării în grad sau excluderea din misiuni speciale.
- Măsuri de reabilitare: Sesiuni de consiliere, educare sau formare pentru prevenirea recidivei.

Dreptul la tratament corect și protecție împotriva abuzurilor

Importanța Respectării Dreptului la Tratament Corect

Respectarea dreptului la tratament corect este esențială pentru:

- Menținerea unui mediu disciplinat: Asigurarea unui spațiu profesional sigur și respectuos.
- Îmbunătățirea moralului: Crearea unui climat de încredere și sprijin reciproc în rândul militarilor.
- Promovarea profesionalismului: Reducerea conflictelor și îmbunătățirea relațiilor interpersonale în structurile militare.
- Implementarea consecventă a acestor standarde contribuie la consolidarea integrității și profesionalismului în cadrul forțelor armate. Crearea unui mediu echitabil și respectuos este esențială pentru stabilitatea instituției militare și protejarea drepturilor fundamentale ale militarilor.

Dreptul la condiții de viață adecvate

Noțiuni:

- Dreptul la condiții de viață adecvate reprezintă un drept fundamental, recunoscut de legislația națională și internațională, ce garantează accesul fiecărei persoane la un nivel de trai decent, necesar pentru asigurarea unei vieți demne și sănătoase. În contextul militar, acest drept este esențial pentru menținerea sănătății, moralului și eficienței operaționale.

Standardele naționale și internaționale corespunzătoare asigură că militarii, fie că sunt recruți sau ofițeri, beneficiază de condiții de cazare, alimentație și igienă adecvate, necesare pentru a-și îndeplini îndatoririle fără a suferi riscuri inutile asupra sănătății lor fizice sau mentale.

Consecințele abaterilor disciplinare

Pentru categoria măsurilor ce vizează asigurarea unor condiții de viață adecvate nu este prevăzută o consecință specifică în legislația militară, însă se aplică consecințele generale prevăzute de articolele 40 și 42 din **Legea cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare**.

- Articolul 40 prevede aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru abateri de la reglementările disciplinare, iar articolul 42 stipulează că militarii poartă răspundere penală conform legislației în vigoare, atunci când este cazul. În lipsa unei sancțiuni specifice pentru o încălcare concretă, militarul poate fi supus altor sancțiuni disciplinare, în funcție de gravitatea abaterii și de circumstanțele particulare ale situației. Interpretarea acestor reglementări poate varia în funcție de instanța care aplică sancțiunea, ceea ce subliniază complexitatea acestor măsuri disciplinare.

Este de asemenea aplicabilă și o formă de răspundere disciplinară, indiferent de alte forme de răspundere juridică care pot fi impuse.

- Conform articolului 16 (4) din Codul Contravențional al Republicii Moldova, în cazul săvârșirii unor contravenții în afara exercitării atribuțiilor de serviciu, militarii răspund contravențional conform dispozițiilor generale. Articolul 352, de exemplu, prevede sancțiuni pentru ultragiurea militarului, care pot include amendă între 6 și 15 u.c. sau muncă neremunerată în folosul comunității între 20 și 40 de ore.

Prevederi de bază

În legislația națională, dreptul la condiții de viață adecvate pentru militari este stipulat în Legea privind statutul militarilor, nr. 162 din 22 iulie 2005, care prevede o serie de măsuri menite să protejeze sănătatea, siguranța și bunăstarea personalului militar:

Dreptul la condiții de viață adecvate

- **Articolul 7 (1):** Prevede accesul militarilor la sisteme de protecție juridică și socială. (2): Femeile din serviciul militar prin contract beneficiază de drepturi și obligații egale cu bărbații. (3): Militarii prin contract beneficiază de drepturi și facilități legate de întreținerea copiilor și maternitate. (4): Militarii trecuți în rezervă beneficiază de drepturi și garanții în funcție de vechimea în serviciu și de temeiul eliberării.
- **Articolul 13:** Asigură accesul la educație și dezvoltare intelectuală, precum și obținerea abilităților necesare pentru o viață independentă.
- **Articolul 15:** Reglementează măsurile de ocrotire a sănătății și accesul la asistență medicală.
- **Articolul 16:** Stabilește măsuri de asigurare alimentară și echipament, necesare pentru a susține sănătatea și siguranța militarilor.
- **Articolul 20:** Obliga statul să asigure viața și sănătatea militarilor.
- **Articolul 21:** Prevede dreptul militarilor la asigurarea unei locuințe.

În **Regulamentul disciplinei militare** sunt prevăzute, de asemenea, măsuri esențiale pentru menținerea standardelor de viață corespunzătoare pentru personalul militar:

- **Articolul 5 (j):** Obligă militarii să aibă grijă de sănătatea lor și să respecte regulile de igienă personală și socială.
- **Articolul 47:** Prevede măsuri pentru asigurarea unui trai decent, combaterea sărăciei și excluziunii sociale și protecția împotriva vulnerabilităților.

Temeiuri Juridice

Aceste prevederi sunt susținute de legislația națională și reglementările în vigoare:

- **Legea privind statutul militarilor**, nr. 162 din 22 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 129-130 din 30.09.2005, care cuprinde articolele 7, 13, 15, 16, 20, 21 și 371 ce reglementează condițiile de viață adecvate pentru militari.
- **Legea privind Regulamentul disciplinei militare**, nr. 52 din 2 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-81 din 08.06.2007, cu articolele 5 (j) și 47 care asigură respectarea standardelor de trai decent pentru personalul militar.

Respectarea acestor prevederi este esențială pentru protejarea drepturilor fundamentale ale militarilor și asigurarea unui mediu de trai care să susțină sănătatea, demnitatea și capacitatea lor operațională.

Dreptul la viață privată

Noțiuni:

- Viața privată este un concept fundamental care se referă la dreptul fiecărei persoane de a-și păstra intimitatea și de a-și proteja informațiile personale, activitățile zilnice, relațiile, corespondența, și orice alt aspect al vieții care nu este destinat să fie cunoscut publicului. Viața privată include, de asemenea, dreptul de a lua decizii personale cu privire la propria viață fără interferențe nejustificate din partea altora, fie că este vorba de stat, organizații, sau indivizi. Acest drept este protejat de legislația națională și internațională, cum ar fi Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și este esențial pentru respectarea demnității și autonomiei fiecărei persoane.
- Viața privată pentru militari se referă la dreptul militarilor de a-și proteja intimitatea și informațiile personale, chiar și în contextul serviciului militar, însă cu anumite limitări specifice impuse de necesitățile disciplinei și securității naționale. În timp ce militarii beneficiază de protecția vieții private în ceea ce privește relațiile personale, corespondența, sănătatea, și alte aspecte personale, acest drept poate fi restricționat în cadrul militar, în special în situații în care securitatea operațională sau disciplina militară o impun. De exemplu, monitorizarea comunicațiilor sau verificarea comportamentului pentru a preveni riscuri de securitate poate fi justificată în anumite circumstanțe. Cu toate acestea, astfel de intervenții trebuie să fie proporționale, legale și să respecte demnitatea militarilor, fiind întreprinse numai atunci când este absolut necesar pentru îndeplinirea misiunilor militare sau pentru protecția securității naționale.

Consecințele abaterilor disciplinare:

- Încălcarea dreptului la viață privată a unui militar angajat la Ministerul Apărării al Republicii Moldova este considerată o abatere gravă, având în vedere importanța protejării acestui drept fundamental. Consecințele unei astfel de abateri disciplinare pot varia în funcție de gravitatea faptei și de circumstanțele specifice ale cazului.
- Consecințele abaterilor disciplinare pentru încălcarea vieții private a unui militar angajat la Ministerul Apărării al Republicii Moldova pot include sancțiuni disciplinare (de la mustrare la destituire), răspundere penală (pentru infracțiuni legate de violarea confidențialității sau alte acte ilegale), și răspundere civilă (pentru despăgubiri ale victimelor). Aceste măsuri sunt esențiale pentru a proteja drepturile fundamentale ale militarilor, a menține disciplina și a preveni astfel de abateri în viitor. De asemenea, impactul asupra carierei și reputației poate fi semnificativ, iar în unele cazuri, pot fi aplicate măsuri de reabilitare pentru a corecta comportamentul și a preveni recidiva.

Dreptul la viață privată

Prevederi de bază:

Legea privind statutul militarilor din Republica Moldova reglementează drepturile și obligațiile militarilor, inclusiv aspecte legate de viața privată. Deși legea nu include un articol specific dedicat exclusiv vieții private, există prevederi care protejează acest drept în contextul specific al serviciului militar, ținând cont și de necesitățile disciplinei și securității naționale. Aceste drepturi sunt însă echilibrate de cerințele disciplinei și securității militare, iar limitările impuse trebuie să fie proporționale și justificate de necesitățile serviciului.

Articolele relevante:

- **Articolul 5, alin. (1)** - prevede că militarii au dreptul la respectarea demnității, onoarei și bunului nume. Acestea sunt componente esențiale ale vieții private, implicând protecția reputației și a integrității personale a militarilor.
- **Alin. (2)** - garantează militarilor dreptul la protecția vieții și sănătății, ceea ce poate include și protecția datelor personale legate de sănătate și alte informații sensibile.
- **Articolul 8, alin. (1)** - prevede că militarii sunt responsabili pentru respectarea disciplinei militare, iar abaterile disciplinare pot fi sancționate. Aceasta implică și protecția vieții private în sensul că investigațiile disciplinare trebuie să fie desfășurate cu respectarea drepturilor fundamentale, inclusiv a vieții private.
- **Articolul 15 alin. (1)** - militarii au dreptul la ocrotirea sănătății, ceea ce include și confidențialitatea informațiilor medicale. Acest articol contribuie la protecția vieții private în ceea ce privește datele legate de starea de sănătate a militarilor.
- **Articolul 14 și art. 141** - militarii au dreptul la odihnă și concedii, inclusiv concedii de odihnă anuală și concedii pentru motive personale. Acest articol asigură militarilor posibilitatea de a-și gestiona timpul liber și de a-și desfășura activitățile personale, protejând astfel aspecte ale vieții private.
- **Articolul 20, alin. (1)** - militarii au dreptul la asigurări de stat pentru accidente, boli sau alte incidente legate de serviciu. Confidențialitatea acestor informații medicale și financiare este parte a protecției vieții private.
- **Articolul 371, alin. (1)** - asigură dreptul la viața intimă, familială și privată, nivelul de trai, conduita militarului și exigențele de conduită, monitorizarea stilului de viață a militarului.

Temeiuri juridice:

Constituția Republicii Moldova

- **Articolul 28-** garantează dreptul la viață privată, intimitate familială. Acest articol se aplică tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor, și protejează viața privată împotriva intervențiilor nejustificate.

Dreptul la viață privată

Articolul 29 - protejează inviolabilitatea domiciliului, ceea ce înseamnă că perchezițiile sau alte forme de intruziune în spațiul personal trebuie să se facă numai în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 32 - garantează libertatea de opinie și exprimare, inclusiv dreptul de a nu fi expus la interferențe nejustificate în viața privată din cauza convingerilor personale.

Legea nr. 162 din 22 iulie 2005 privind statutul militarilor

- Articolul 5 - asigură respectarea demnității și onoarei militarilor, componente esențiale ale vieții private.
- Articolul 15 - protejează confidențialitatea informațiilor legate de sănătate, un aspect important al vieții private.
- Articolul 20 - garantează dreptul militarilor la asigurări de stat, incidente, informații medicale și financiare care este parte a protecției vieții private.
- Articolul 14, 141 - recunoaște dreptul la odihnă și concedii, care permite militarilor să-și gestioneze timpul liber în conformitate cu nevoile lor personale, protejând astfel viața privată.
- Articolul 371, alin. (1) – asigură dreptul la viața intimă, familială și privată, nivelul de trai.

Regulamentele și ordinele interne ale Ministerului Apărării

Ministerul Apărării poate emite regulamente și ordine interne care stabilesc modul în care dreptul la viață privată este respectat în cadrul unităților militare. Aceste reglementări trebuie să fie conforme cu legislația națională și să asigure protecția vieții private a militarilor, echilibrând acest drept cu cerințele disciplinei și securității militare.

Măsuri recomandate în cazul abaterilor disciplinare

În cazul în care se constată o încălcare a dreptului la viață privată a unui militar angajat la Ministerul Apărării, este important să se aplice măsuri disciplinare adecvate pentru a corecta comportamentul, a proteja drepturile fundamentale și a preveni recidiva. Aceste măsuri trebuie să fie proporționale cu gravitatea abaterii și să asigure atât respectarea drepturilor individuale, cât și menținerea disciplinei în cadrul Forțelor Armate.

Măsurile recomandate în cazul abaterilor disciplinare legate de încălcarea dreptului la viață privată a unui militar trebuie să fie proporționale cu gravitatea faptei și să includă sancțiuni disciplinare adecvate, restabilirea drepturilor victimei, consilierea și reeducarea militarului vinovat, și monitorizarea comportamentului acestuia. În cazurile grave, destituirea din funcție și raportarea către autoritățile competente pot fi necesare.

Îndatoririle și obligațiunile militarilor

Îndatoririle și obligațiunile militarilor sunt concepte strâns legate, dar cu diferențe specifice. În timp ce ambele se referă la acțiuni așteptate de la personalul militar, îndatoririle se referă mai degrabă la responsabilitățile morale și profesionale ale militarilor, iar obligațiunile sunt prevederi legale impuse de reglementările militare și de legislația în vigoare. Aceste concepte sunt esențiale pentru menținerea disciplinei, ordinii și eficienței în cadrul forțelor armate, asigurând astfel protecția securității naționale și buna funcționare a instituțiilor militare.

Prezența și punctualitatea ca obligații fundamentale

Prezența și punctualitatea sunt componente cruciale în contextul militar. Acestea nu doar că asigură disciplina internă, dar contribuie și la realizarea eficientă a misiunilor, prevenirea riscurilor și menținerea unei coeziuni între membrii unităților militare. Tot personalul militar, fie că este vorba despre recruți sau ofițeri, are obligația de a respecta cerințele de raportare la timp și de a fi prezent la toate activitățile oficiale. Absențele nejustificate sau întârzierea pot afecta în mod direct funcționarea unei unități militare și, prin urmare, sunt sancționate conform prevederilor legale.

Consecințele abaterilor disciplinare

Pentru abaterile legate de prezență și punctualitate, Legea cu privire la Regulamentul disciplinei militare include dispoziții generale privind sancțiunile aplicabile. Conform articolelor 40, 41, 42, 43 și 62, aceste abateri sunt considerate grave și pot fi sancționate în funcție de frecvența și severitatea lor. Sancțiunile pot varia de la mustrare, retrogradare, suspendare temporară, până la excluderea din serviciu în cazurile grave. Aceste prevederi au rolul de a menține disciplina și de a descuraja abaterile repetate, asigurând astfel un nivel înalt de responsabilitate în cadrul forțelor armate.

Îndatoriri și obligațiuni conform Regulamentului disciplinei militare

Regulamentul disciplinei militare al Republicii Moldova nu include o secțiune specifică dedicată îndatoririlor și obligațiunilor. Totuși, orice încălcare a normelor de prezență și punctualitate este tratată ca o abatere disciplinară gravă, fiind aplicate sancțiuni pe baza prevederilor generale. Potrivit art. 15 din Codul Contravențional, militarii pot fi responsabili și contravențional pentru încălcări săvârșite în afara atribuțiilor de serviciu, ceea ce reflectă responsabilitatea continuă a acestora, chiar și în afara programului militar. Astfel, prezența și punctualitatea militarilor sunt aspecte reglementate strict, cu repercusiuni clare în caz de abateri.

Îndatoririle și obligațiunile militarilor

Prevederi de bază privind timpul de serviciu și dreptul la odihnă

Conform Legii cu privire la statutul militarilor, articolele 14 și 141 detaliază drepturile și obligațiile militarilor în privința timpului de serviciu și a dreptului la odihnă. Aceste prevederi sunt complementate de regulamentele militare interne, care stabilesc programul de lucru, timpul de serviciu și alte detalii ce vizează prezența și punctualitatea. Articolele 82-86 din Legea cu privire la Regulamentul disciplinei militare prevăd evidența stimulărilor și sancțiunilor disciplinare, în timp ce articolul 81 conferă militarilor dreptul de a contesta sancțiunile aplicate. Astfel, legea și regulamentele oferă un cadru clar privind îndatoririle și obligațiile militarilor, asigurând respectarea normelor și a ordinii în cadrul instituțiilor militare.

Rolul îndatoririlor și obligațiunilor în menținerea disciplinei și ordinii

Îndatoririle și obligațiunile militarilor sunt fundamentale pentru menținerea disciplinei și ordinii în cadrul forțelor armate. Aceste responsabilități nu doar asigură funcționarea eficientă a unităților, dar și contribuie la securitatea națională. De exemplu, prevederile articolului 4 (3) din Legea privind Regulamentul disciplinei militare impun subordonare necondiționată și respectarea normelor de comportament, asigurând că militarii acționează întocmai și la timp. Totodată, acestea oferă un cadru pentru responsabilitatea individuală a fiecărui militar față de îndatoririle sale.

Funcții speciale și dreptul de aplicare a forței

Legea cu privire la statutul militarilor, articolul 27, reglementează funcțiile speciale și drepturile militarilor, inclusiv dreptul de a aplica forța și armele în conformitate cu legislația. Aceasta este o obligațiune deosebit de importantă, având în vedere responsabilitățile militare față de protejarea populației și a securității naționale. Militarii care dețin funcții speciale sunt obligați să respecte cu strictețe regulamentele și să acționeze în conformitate cu normele legale, pentru a preveni abuzurile și a asigura respectarea drepturilor fundamentale.

Temeiuri juridice și cadrul legal aplicabil

Obligațiile militarilor în privința prezenței și punctualității sunt reglementate de mai multe acte normative, inclusiv Legea cu privire la Regulamentul disciplinei militare, Codul Contravențional și Legea cu privire la statutul militarilor. Aceste acte stabilesc clar drepturile și obligațiile militarilor, precum și sancțiunile pentru abaterile disciplinare. Astfel, legislația oferă un cadru solid pentru menținerea disciplinei și ordinii, garantând respectarea normelor de prezență și punctualitate în cadrul forțelor armate.

Îndatoririle și obligațiunile militarilor

Respectarea ordinelor și regulamentelor

Respectarea ordinelor și obligațiunilor militarilor este crucială pentru menținerea disciplinei și eficienței operaționale în cadrul forțelor armate. Înțelegerea clară a ordinelor legale și a lanțului de comandă ajută la asigurarea unei funcționări coerente și eficiente a unităților militare.

Ordinile legale sunt directive emise de superiori care sunt conforme cu legile și reglementările militare.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de art. 40, 41, 42, 43 din Legea cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare. Legea cu privire la Regulamentul disciplinei militare conține prevederi importante privind disciplina militară.

Această lege definește abaterile disciplinare, sancțiunile aplicabile și procedurile de investigare și soluționare a cazurilor de încălcare a disciplinei militare.

În legea cu privire la statutul militarilor, în art. 37 (1; 2; 3; 4; 6; 7) sunt prevăzute interdicții și restricții privind abateri disciplinare, săvârșirea contravențiilor și altele.

Respectul pentru superiori și colegi

Un cod de conduită clar și măsurile disciplinare adecvate asigură că toți membrii personalului militar își îndeplinesc responsabilitățile cu respect și integritate.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de art. 40, 41, 42, 43 din Legea cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare.

Regulamentul disciplinei militare determină esența disciplinei militare, stabilește obligațiile militarilor de menținere și respectare a acestora. Legea definește abaterile disciplinare, sancțiunile aplicabile și procedurile de investigare și soluționare a cazurilor de încălcare a disciplinei militare pe categorii:

- art. 44; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 51- Sancțiuni disciplinare ce pot fi aplicate efectivului de soldați și sergenți;
- art: 52;53; 54; 55;56 - Sancțiuni disciplinare ce pot fi aplicate efectivului de subofițeri;
- art.: 57; 58 și 59 - Sancțiuni disciplinare ce pot fi aplicate corpului de ofițeri;
- art. 60; 61; 62; 63 și 64 - prevăd aplicarea și executarea sancțiunilor disciplinare în cazuri speciale;

Îndatoririle și obligațiunile militarilor

- art: 65 – 81 prevăd aplicarea și executarea sancțiunilor disciplinare;
- art.: 87-97 – conțin informații privind elaborarea, depunerea și soluționarea propunerilor, cererilor și reclamațiilor.

În legea cu privire la statutul militarilor, în art. 37 (1; 2; 3; 4; 6; 7) sunt prevăzute interdicții și restricții privind abateri disciplinare, săvârșirea contravențiilor și altele.

Măsuri recomandate în cazul abaterilor disciplinare

În cazul abaterilor disciplinare, militarii sunt încurajați să utilizeze linia instituțională pentru informare și telefonul de încredere pentru raportarea incidentelor. De asemenea, este recomandat ca aceștia să respecte cu strictețe prevederile legale și să utilizeze mecanismele disponibile pentru a contesta eventualele sancțiuni, dacă acestea sunt considerate nejustificate.

Astfel, îndatoririle și obligațiunile militarilor sunt esențiale pentru menținerea unei structuri disciplinate și eficiente în cadrul forțelor armate, contribuind la protejarea securității și la respectarea drepturilor și libertăților individuale ale fiecărui membru al personalului militar.

Integritatea profesională a militarilor în termen și prin contract

Angajarea și promovarea în bază de merit și integritate profesională

Noțiuni:

- **Agent public** – persoană încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public.
- **Integritate profesională** – capacitate a agentului public de a-și desfășura activitatea profesională în mod etic, liber de influență necorespunzătoare și manifestări de corupție, cu respectarea interesului public, a supremației Constituției Republicii Moldova și a legii.

Prevederi de bază:

- art. 11 din Legea integrității ;
- art. 8, 28 și 29 din Legea privind funcția publică și statutul funcționarului public ;
- art. 6 din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică ;
- Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice .
- Ordinul Ministrului Apărării nr. 369/2019

Art.11 alin.(1) din Legea integrității - recrutarea și promovarea în funcție a agenților publici în cadrul entității publice urmează a fi efectuată prin concurs public, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare pe motiv de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, altor forme de discriminare, în conformitate cu prevederile legislației speciale care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit cărora, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”

Angajarea și promovarea în bază de merit și integritate profesională

Este aplicabilă și una din formele de răspundere - răspunderea disciplinară, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică.

Articolul 313/8 din CC prevede - Neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entității publice stabilite de Legea integrității nr. 82/2017,

se sancționează cu amendă de la 120 la 200 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

De asemenea, articolul 313 din CC – prevede că săvârșirea de către o persoană publică a unei acțiuni care depășește în mod vădit limitele drepturilor și ale atribuțiilor acordate prin lege, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, **se sancționează** cu amendă de la 30 la 90 u.c. cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Ce putem întreprinde?

A informa CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555

Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

Noțiuni:

- **Incompatibilitate** - reprezintă starea în care subiectul declarației deține simultan (cumulează) activități (funcții) interzise prin lege.
- **Restricția în ierarhie**, interzice faptul ca funcționarul public să exercite o funcție publică în subordinea nemijlocită a unei rude directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau a unei rude prin afinitate (soț/soție, părinte, frate și soră a soțului/soției) în cadrul aceleiași autorități publice.
- **Limitarea de publicitate** se are în vedere evitarea favorizării entităților din sectorul privat.

Prevederi de bază:

- art. 16- 21 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale;
- art. 12 din Legea integrității;
- art.5 din Legea privind evaluarea integrității instituționale;
- art. 36 din Legea nr. 162/2005;
- Regulamentului disciplinei militare;
- Codului de conduită profesională a militarilor.

Desfășurarea activității profesionale de militari și angajații Ministerului Apărării este **incompatibilă** cu alte funcții, calități sau activități, prevăzute de legislația specială.

Interdicțiile și restricțiile militarilor sunt stabilite la art. 36 din Legea cu privire la statutul militarilor, ordinul MA nr.220 din 20.09.2006 „Despre comunicarea Hotărârii Guvernului RM „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate”.

În corespundere cu art. 36 din Legea nr. 162/2005, militarilor, pe perioada îndeplinirii serviciului militar, li se interzice:

- să facă parte din partide și din alte organizații social-politice ori să desfășoare activități politice în favoarea acestora;
- să declare greve sau să participe la acestea, precum și la orice alte forme de protest colectiv;
- să dețină alte funcții retribuite, cu excepția activităților științifice, didactice și de creație;
- să exprime în public opinii contrare intereselor asigurării apărării naționale.

Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

Pentru militarii în activitate, exercitarea unor drepturi și libertăți presupune anumite restricții, și anume:

- condițiile în care militarii pot să dea publicității informații militare se stabilesc prin decizia conducătorilor structurilor militare;
- rezerviștii concentrați sau mobilizați în unități militare pot rămâne membri ai partidelor, ai altor organizații social-politice, precum și ai sindicatelor din care fac parte, fiindu-le interzisă, însă, desfășurarea oricăror activități cu caracter politic sau sindical în unitățile militare;
- militarii se pot deplasa în străinătate în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, cu aprobarea prealabilă a conducătorului structurii militare.
- Exercitarea de către militar a drepturilor sale nu trebuie să aducă atingere intereselor serviciului militar și drepturilor altor militari și cetățeni.
- Legea nr.162/2005, art.36 alin.(1) lit.c) interzice militarilor pe perioada îndeplinirii serviciului militar să dețină alte funcții retribuite, cu excepția activităților științifice, didactice și de creație.

Potrivit Regulamentului disciplinei militare și Codului de conduită profesională a militarilor sunt impuse anumite restricții condiționate de particularitățile serviciului militar, cum ar fi: militarii prin contract, indiferent de gradul militar și de funcția deținută, au dreptul de a fi aleși într-o funcție electivă. Odată cu înregistrarea în calitate de candidat, militarul va fi degrevat de obligațiile de serviciu și va fi trecut la dispoziție pentru perioada campaniei electorale. În cazul alegerii în funcție electivă, militarul va fi eliberat din serviciul militar.

După expirarea termenului de aflare în funcția electivă, cetățeanul respectiv, la solicitarea sa, poate fi încadrat în serviciul militar prin contract în condițiile legislației în vigoare. Exercitarea de către militar a activităților agreeate de legislația în vigoare înafara orelor de program fie ele didactice, științifice sau de creație trebuie să fie exercitate în așa fel încât să nu aducă atingere intereselor serviciului militar și drepturilor altor militari și cetățeni.

Art. 37/1 din **Legea cu privire la statutul militarilor** prevede măsurile de asigurare a integrității profesionale a militarilor, cum ar fi:

- Pentru asigurarea integrității profesionale a militarilor, subdiviziunea specializată din cadrul structurii militare efectuează monitorizarea stilului de viață al acestora, cu respectarea dreptului la viața intimă, familială și privată, cu scopul de a identifica corespunderea dintre:

Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

- nivelul de trai al militarului și nivelul legal de remunerare a acestuia și a persoanelor cu care duce o viață comună;
- conduita militarului și exigențele de conduită ireproșabilă stabilite prin Codul de conduită profesională a militarilor prin contract, aprobat de către conducătorul structurii militare.

Procedura de monitorizare a stilului de viață al militarilor se stabilește de către conducătorul structurii militare.

Regulamentul disciplinei militare, aprobat prin Legea nr. 52/2007, reglementează un șir de obligații pentru militari, fiind reglementate și sancțiunile corespunzătoare.

Consecințe:

Constatarea oricăror dintre stările de incompatibilitate conduce la încetarea activității angajatului MA. Cadrul legal stabilește că activitatea în cadrul MA poate fi exercitată de persoanele care, pe lângă întrunirea unui șir de condiții, nu cad sub incidența incompatibilităților menționate mai sus. Constatarea stării de incompatibilitate referitoare la activitate sau ocupație care diminuează sau aduce prejudicii demnității profesionale și încalcă normele deontologice se face de către subdiviziunea corespunzătoare, care la moment este Inspectoratul Militar.

Pentru încălcarea regimului juridic al incompatibilităților sunt stabilite **sancțiuni contravenționale**, în temeiul art. 313/4 din CC, după cum urmează:

- nesoluționarea în termenul legal a incompatibilităților privind funcția publică, funcția publică cu statut special, funcția de demnitate publică sau activitatea alesului local conform legislației ce reglementează statutul acestor persoane și conform legislației privind declararea și controlul averii și a intereselor personale;
- folosirea în interes privat a simbolurilor oficiale care au legătură cu exercitarea mandatului, a funcției publice sau a funcției de demnitate publică, admiterea folosirii numelui său însoțit de calitatea de agent public, a vocii ori a semnăturii sale în orice formă de publicitate pentru un agent economic, pentru un produs comercial național sau străin contrar prevederilor legislației integrității și ale legislației privind declararea și controlul averii și a intereselor personale,

se sancționează cu amendă de la 50 la 60 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 250 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

Art. 313/8 din Codul Contravențional prevede - Neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entității publice stabilite de Legea integrității nr. 82/2017,

se sancționează cu amendă de la 120 la 200 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

Ce putem întreprinde?

În corespunderea cu art. 12 alin. (3) din Legea integrității, în vederea asigurării respectării de către agenții publici a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, conducătorul entității publice este obligat să întreprindă următoarele măsuri:

- să informeze agentul public, în momentul începerii mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, după caz, cu privire la alte reguli stabilite în acest sens de legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective de agenți publici;
- să nu admită cu bună știință raporturi ierarhice nemijlocite între agenții publici care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică, și rudele lor directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), sau concubinul/concubina în cadrul entității publice;
- să transfere agentul public care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin. (2) lit. b) într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare sau, dacă transferul nu este posibil, să îl elibereze din funcția deținută;
- să sesizeze Autoritatea Națională de Integritate cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu;
- să sesizeze ANI cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată;
- să pornească procedura disciplinară împotriva agentului public în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, la demersul ANI, să înceteze mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia.

Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale

Noțiuni:

- **Avere** – totalitatea bunurilor subiectului declarării, deținute în proprietate cu drept de uzufruct, de uz, de abitație, de suprafață sau aflate în posesia subiectului declarării ori a membrilor familiei ori a concubinului/concubinei lui în baza unor contracte de mandat, de comision, de administrare fiduciară, a unor contracte translativ de posesie și de folosință, precum și totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale dobândite de subiectul declarării în țară sau în străinătate.
- **Interes personal** – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;
- **Membru de familie** – soțul/soția, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținere a subiectului declarării;
- **Persoană apropiată** – soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră); concubin/concubină –partenerul/partenera împreună cu care subiectul declarării a conviețuit și a deținut, a folosit sau a dispus în comun de unul sau mai multe bunuri în anul fiscal precedent, fără încheierea căsătoriei. Se prezumă că au calitatea de concubin/concubină persoanele care, pe parcursul anului fiscal precedent, au locuit împreună cel puțin 183 de zile.

Prevederi de bază:

- Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale ;
- Legea nr. 82/2017 integrități;
- Legea nr. 132/2016 cu privire la ANI;
- Ordinul ANI nr. 4/2022

Respectarea regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale urmărește prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite și a evitării conflictelor de interese în activitatea subiecților declarării din cadrul Ministerului Apărării, precum și în vederea responsabilizării pentru asemenea fapte. Subiecții declarării sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și a intereselor personale.

Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale

Declarația de avere și interese personale reprezintă un act personal și irevocabil depus, pe proprie răspundere, în format electronic, prin intermediul sistemului electronic **E-Integritate**, disponibil pe pagina electronică a ANI (<http://ani.md>). Completarea și depunerea declarației de avere și interese personale în format electronic se efectuează în conformitate cu Regulamentul privind modul de completare a declarației de avere și interese personale în formă electronică, aprobat prin Ordinul ANI nr. 4/200.

Agenții publici au obligația să depună declarația de avere și interese personale, în termenul și în modul prevăzute de legislația specială:

- în momentul angajării, numirii sau validării mandatului;
- anual;
- la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.

Termenele de depunere

- **anual**, până în data de **31 martie**, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale la data depunerii declarației.
- **la angajare**, în termen de **30 de zile**, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale la data depunerii declarației. În cazul schimbării funcției în cadrul aceleiași entități, prin avansare sau prin numirea într-o altă funcție, nu se depune o nouă declarație.
- **la încetarea mandatului** sau a raporturilor de muncă ori de serviciu, subiectul declarării este obligat să depună declarația în termen de **30 de zile** de la data încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.

Subiectul declarării care, în conformitate cu legislația în vigoare, are raporturile de serviciu suspendate depun declarația în termen de **30 de zile** după reîncadrarea în funcție, indicând în declarație veniturile obținute împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui pe parcursul întregii perioade nedeclarate.

Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale

Consecințe:

- Consecința nedeunerii declarației de avere și interese personale, a refuzului de a o depune, precum și dispunerea de către instanța de judecată (în baza actelor de constatare ale ANI), prin hotărâre irevocabilă, a constatării și confiscării averii nejustificate – constituie **abateri disciplinare sancționate cu eliberarea din funcție** a agentului public. Aceste încălcări atrag, după caz, răspunderea contravențională sau penală. Confiscarea averii nejustificate se face în baza constatării de către ANI a existenței unei diferențe substanțiale între veniturile realizate pe parcursul exercitării funcțiilor publice ori de demnitate publică și averea dobândită în aceeași perioadă și nejustificată.
- Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit încălcărilor art. 23 alin. (3)-(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcții publică și/sau o funcție de demnitate publică pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau de la data încetării de drept a mandatului său.

ANI ține **Registrul de stat al persoanelor care au interdicție** de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, care este publicat pe pagina web oficială al ANI.

Nedeunerea declarației de avere și interese personale în termenul și în modul stabilit, după notificarea inspectorului de integritate conform art. 27 alin. (7) din Legea nr. 132/2016 cu privire la ANI, precum și refuzul subiectului declarării de a depune declarația constituie temeiuri pentru încetarea mandatului său, a raporturilor sale de muncă ori de serviciu.

Ce putem întreprinde?

Respectarea cadrului normativ.

În caz de neclarități de a apela la linia informațională a ANI – 022 820620

Respectarea regimului juridic al conflictelor de interes

Noțiuni:

- **Interes personal** – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;
- **Conflictul de interes** – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii.
- **Conflict de interes potențial** – este situația în care interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interes real.
- **Conflictul de interes real** - apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor ce îi revin potrivit legii.
- **Conflictul de interes consumat** - reprezintă fapta și descrie situația în care funcționarul public participă la luarea unei sau mai multe decizii cu privire la care are un interes personal, cu încălcarea prevederilor legale.

Prevederi de bază:

Conflictul de interes apare atunci când interesele subiectului declarării ca persoană privată influențează sau ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obligațiilor și responsabilităților oficiale.

Un funcționar se află în conflict de interes atunci când, în virtutea funcției publice pe care o deține, ia o decizie sau participă la luarea unei decizii cu privire la care are un interes personal.

În situația în care interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interes real survine conflictul de interes potențial și care se declară în condițiile art.4-7 ale Legii nr. 133/2016.

Situația aflării într-o stare de conflict de interes potențial nu atrage de la sine răspundere contravențională și/sau disciplinară și nu reprezintă o încălcare.

Respectarea regimului juridic al conflictelor de interes

În cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sânt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică – survine conflictul de interes real.

În mod obișnuit, la apariția unui conflict de interes real, subiectul declarării în decurs de 3 zile va declara conducătorului organizației publice (sau organului ierarhic superior), în cazul în care acesta nu are un organ ierarhic superior, se va adresa ANI și să evite consumarea conflictului de interes prin abținere de la exercitarea atribuțiilor sale în măsura în care acestea sunt amenințate de conflictul de interes, până la soluționarea acestuia.

Consecințe:

În cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interes, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și îl trimite instanței judecătorești spre examinare conform procedurii stabilite de Codul contravențional al Republicii Moldova.

Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interes rămâne definitiv, ANI sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu a persoanei care a încălcat dispozițiile legale privind conflictul de interes.

Imediat ce actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interes rămâne definitiv, ANI, în termen de 3 luni, adresează instanței de judecată o cerere de chemare în judecată privind declararea nulității absolute a actului administrativ emis/adoptat sau a actului juridic încheiat direct ori prin persoane terțe, sau a deciziei luate cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interes, cu excepția cazurilor în care anularea actelor menționate ar aduce daune interesului public.

Potrivit CC, nedeclararea conflictului de interes de către persoana care activează în cadrul unei organizații publice în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale- se sancționează cu amendă de la 45 la 60 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Respectarea regimului juridic al conflictelor de interes

Nesoluționarea conflictului de interes în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale - se sancționează cu amendă de la 60 la 90 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Fapta subiectului prin care, în mod deliberat or fără cunoștință de cauza a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu privire la care avea un interes personal (material sau nematerial), este pasibilă răspunderii contravenționale (art. 313/2 Cod Contravențional) și disciplinare (art. 23 Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale), după caz penale (art. 326/1 Cod Penal).

Ce putem întreprinde?

Agentul public are următoarele obligații:

- să declare în scris, **în termen de 3 zile**, conducătorului entității publice despre conflictul de interes real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicând natura conflictului de interes și cum acesta influențează sau poate influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale;
- să evite consumarea conflictului de interes prin abținere de la exercitarea atribuțiilor sale în măsura în care acestea sunt amenințate de conflictul de interes, până la soluționarea acestuia.

Conducătorul entității publice are următoarele obligații:

- să nu admită cu bună știință ca agenții publici din entitatea pe care o conduce să își exercite atribuțiile de serviciu fiind în situații de conflict de interes real;
- să asigure ținerea evidenței declarațiilor de conflict de interes și să desemneze persoana responsabilă de aceasta;
- să soluționeze conflictul de interes declarat în termen de **cel mult 3 zile** de la data aducerii la cunoștință, aplicând opțiunile de soluționare prevăzute de legislația specială, luând în considerare interesele entității publice, interesul public și interesele legitime ale agentului public, nivelul, tipul funcției deținute de acesta, natura conflictului de interes, precum și alți factori;
- să se adreseze ANI în cazul în care nu poate soluționa conflictul de interes declarat de agentul public;
- să declare la ANI conflictele sale de interes reale;
- să informeze semestrial, în formă scrisă, ANI despre conflictele de interes consumate depistate și măsurile întreprinse.

În caz de neclarități de a apela la linia informațională a ANI – 022 820620

Neadmiterea favoritismului

Noțiuni:

- **Favoritism** - sprijinul acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni.

Prevederi de bază:

Cadrul normativ ce reglementează neadmiterea favoritismului este - Legea nr. 82/2017 integrități. În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, practicile de favoritism în cadrul entităților publice sunt inadmisibile.

Agentul public are obligația să nu admită favoritism în activitatea sa profesională.

Conducătorul entității publice este obligat:

- să nu admită cu bună știință practici de favoritism în activitatea profesională a agenților publici din entitatea pe care o conduce;
- să denunțe cazurile de favoritism la Centrul Național Anticorupție.

Consecințe:

Lipsa integrității în sectorul public și în cel privat conduce la săvârșirea actelor de corupție și a celor conexe acestora și atrage răspunderea, după caz, disciplinară, civilă, contravențională sau penală.

Codul contravențional (art.313/1- Favoritismul) prevede că acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

Ce putem întreprinde?

A informa CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555

Respectarea regimului juridic al cadourilor

Noțiuni:

- **Cadouri** – bunuri (corporale și incorporale), servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj oferit unui agent public în legătură cu exercitarea funcțiilor sale profesionale;
- **Cadouri admisibile** – cadouri oferite din politețe sau cu prilejul acțiunilor de protocol, inclusiv monede metalice jubiliare și comemorative;
- **Cadouri inadmisibile** – bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj care le sunt destinate personal agenților publici sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale;
- **Cadouri oferite din politețe** – cadouri oferite în contextul unor sărbători/evenimente personale/profesionale/naționale în semn de înaltă apreciere, care nu influențează și nu sunt susceptibile de a fi percepute ca influențând îndeplinirea imparțială a atribuțiilor de serviciu;
- **Cadouri oferite cu prilejul acțiunilor de protocol** – bunuri, inclusiv produse perisabile, oferite, de obicei, în cadrul delegațiilor oficiale sau oferite reprezentanților unei alte entități publice, comunități sau guvern străin.

Prevederi de bază:

- Legea integrității nr. 82/2017;
- Hotărârea Guvernului privind regimul juridic al cadourilor nr. 116/2020;
- Ordinul MA privind regimul juridic al cadourilor nr.240 din 15.05.2020

Conducătorilor entităților și agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri (bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj), dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale (cadouri inadmisibile).

Interdicția nu se aplică în privința cadourilor oferite din politețe sau primite cu prilejul acțiunilor de protocol (cadouri admisibile). Toate cadourile admisibile se declară și se înscriu într-un registru public, ținut de fiecare entitate publică.

Dacă agentului public i se propune un cadou inadmisibil acesta are următoarele obligații:

Respectarea regimului juridic al cadourilor

- să refuze cadoul;
- să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu, după posibilitate;
- să raporteze imediat această tentativă autorității anticorupție responsabile;
- să anunțe conducătorul entității publice;
- să transmită cadoul conducătorului entității publice în cazul oferirii cadoului fără știrea sa (lăsat în birou, în anticameră etc.), concomitent să anunțe conducătorul entității publice;
- să își exercite activitatea profesională în mod corespunzător, în special cea pentru care i s-a oferit cadoul.

Dacă **agentului public** i se oferă un cadou admisibil, acesta are următoarele obligații:

- să predea cadoul comisiei de evidență și evaluare a cadourilor din cadrul entității publice în termen de 3 zile din momentul primirii sau din momentul revenirii din deplasarea de serviciu în timpul căreia l-a primit;
- să declare împrejurările în care i-a fost oferit cadoul, cu precizarea intenției de a-l păstra sau de a-l transmite în gestiunea entității publice;
- să răscumpere cadoul dacă a decis să-l păstreze, achitând în bugetul entității publice diferența dintre valoarea cadoului, estimată de către comisia de evidență și evaluare a cadourilor, și limita stabilită.

Valoarea totală admisă a cadourilor oferite din politețe sau cu prilejul acțiunilor de protocol suma maximă de **1000 de lei în decursul unui an calendaristic**.

Consecințe:

- Solicitarea sau acceptarea cadourilor inadmisibile constituie acte de corupție în sensul legislației penale și al prevederilor legii integrității.
- De asemenea, este prevăzută și răspundere disciplinară pentru agenții publici care încalcă regimul juridic al cadourilor în entitatea pe care o conduce

Ce putem întreprinde?

A informa CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555

Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Noțiuni:

- **influență necorespunzătoare** – imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți, în vederea determinării acestuia să își desfășoare activitatea profesională într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni)
- **denunț** – înștiințare întocmită în scris de către agentul public asupra căruia se exercită influența necorespunzătoare, conținând informațiile care mai jos sunt redate.

Prevederi de bază:

- art. 17 alin. (1) din Legea integrității nr. 82/2017
- Legea privind evaluarea integrității instituționale nr. 325/2013;
- Hotărârea Guvernului nr. 767/2014;
- Ordinul MA nr. 533 din 17.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare în Armata Națională

Activitatea profesională a agentului public trebuie să se desfășoare în afara oricărui influențe necorespunzătoare.

- Agentul public supus influenței necorespunzătoare este obligat:
 - 1) să refuze influența necorespunzătoare;
 - 2) să desfășoare în mod legal activitatea pentru care a intervenit influența necorespunzătoare;
 - 3) să facă un denunț despre exercitarea influenței necorespunzătoare.

Agentul public supus influențelor necorespunzătoare poate să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu sau, după caz, cu alte dovezi.

Consecințe:

Neinformarea de către agentul public a conducătorului entității publice sau, după caz, CNA despre tentativa de a fi influențat, constituie încălcarea obligațiilor stabilite. Refuzul recepționării denunțului de către persoana responsabilă din cadrul subdiviziunii specializate sau refuzul înregistrării denunțului în registru atrage răspunderea disciplinară conform procedurilor stabilite categoriei de personal din care face parte.

Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Nerespectarea obligației de asigurare a confidențialității informațiilor recepționate, constituie încălcarea disciplinei de serviciu și atrage aplicarea sancțiunii disciplinare corespunzătoare.

Operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal care vizează agenții publici și persoanele terțe, efectuate cu încălcarea prevederilor legislației privind protecția datelor cu caracter personal, atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz.

Sunt aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit căroră, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici” .

Este aplicabilă și una din formele de răspundere - răspunderea disciplinară, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică.

Ce putem întreprinde?

A informa CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555

Depunerea unui Denunț direct pe pagina CNA:

<https://www.cna.md/denuntnecorosp.php?l=ro&idc=142&t=/Denuntam-un-caz-de-coruptie/On-line/Influenta-necorespunzatoare&>

Comunicarea influenței necorespunzătoare se face neîntârziat, dar cel târziu în decurs de **3 zile lucrătoare**, sub forma unui denunț scris, depus pe numele conducătorului entității publice la subdiviziunea specializată sau, după caz, la CNA. Termenul de 3 zile începe să curgă din ziua exercitării influenței necorespunzătoare. În cazul aflării agentului public în imposibilitate obiectivă de a depune denunțul în termenul prevăzut, acesta urmează a fi depus în ziua imediat următoare după încetarea motivelor date, cu anexarea dovezilor care le confirmă. Nu se consideră motiv de imposibilitate obiectivă de a depune denunțul în termenul prevăzut, dacă agentul public se află în exercițiul funcției la locul de muncă în perioada de curgere a acestui termen.

Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

În denunț se menționează în mod obligatoriu:

- numele și prenumele său, funcția și subdiviziunea în care activează;
- datele de identificare ale persoanei care a încercat să îl influențeze (dacă sunt cunoscute);
- descrierea influenței necorespunzătoare, data și ora la care aceasta a avut loc;
- datele de identificare ale persoanelor care posedă informații cu privire la împrejurările în care a avut loc influența necorespunzătoare (dacă astfel de persoane există și dacă datele menționate sunt cunoscute).

Despre influența necorespunzătoare exercitată asupra conducătorului entității publice sau exercitată de către conducătorul entității publice, de către un agent public din cadrul entității publice ierarhic superioare, agentul public comunică CNA prin una dintre următoarele modalități:

- denunțul scris, expediat pe adresa CNA, inclusiv prin poșta electronică indicată pe pagina web oficială a CNA;
- completarea formularului online de comunicare a influențelor necorespunzătoare de pe pagina web oficială a CNA, direct de către agentul public sau prin intermediul operatorului liniei naționale anticorupție din cadrul CNA, cu condiția comunicării de către agentul public a tuturor informațiilor necesare pentru completarea formularului.

Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Noțiuni:

- **Corupție** – utilizare a funcției, contrar legii, în interes privat. În acest sens, utilizarea funcției poate avea loc în cadrul entităților publice sau private, în mod direct de către deținătorul funcției sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi propriu pentru deținătorul funcției sau pentru alte persoane;
- **Manifestări de corupție** – actele de corupție și cele conexe lor, precum și faptele coruptibile;
- **Avertizare de integritate (raportare)** – dezvăluirea unor informații obținute în context profesional, referitoare la încălcări ale legii care amenință ori prejudiciază drepturile unei persoane sau interese ocrotite de lege, înregistrată în Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii;
- **Avertizor de integritate** – persoana fizică care efectuează o avertizare de integritate sau dezvăluie public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute în context profesional.

Prevederi de bază:

- art. 18 alin. (1) din Legea integrității nr. 82/2017;
- Legea privind avertizorii de integritate nr. 165/2023;
- Regulamentul privind avertizorii de integritate în Ministerul Apărării, aprobat prin Ordinul MA nr. 888 din 31.12.2019.
- **Infrațiuni de corupție** sunt: coruperea activă; darea de mită; coruperea pasivă; luarea de mită; traficul de influență; delapidarea patrimoniului public.
- **Contravenții** sunt: primirea de recompensă nelegitimă sau de folos material; însușirea patrimoniului public.
- **Acte conexe** actelor de corupție sunt: exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situație de conflict de interese; abuzul de putere sau abuzul de serviciu; excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu; neglijența în serviciu; falsul în acte publice; tăinuirea averii și a intereselor personale; îmbogățirea ilicită; favoritismul; încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie, limitărilor de publicitate; încălcarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuf্লাju).

Pentru neafectarea drepturilor omului, a imaginii și reputației entității publice, agenții publici trebuie să nu admită și să denunțe neîntârziat încercările de implicare a lor în manifestări de corupție prin depunerea sesizării la conducătorul entității publice sau, după caz la CNA.

Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Conducătorul entității publice are obligații în vederea asigurării protecției avertizorilor de integritate. Este **interzisă** orice formă de **răzbunare** împotriva avertizorilor de integritate.

Avertizorul de integritate nu poartă răspundere pentru o dezvăluire de încălcare a legii, cu condiția ca acesta să fi avut motive întemeiate să creadă că raportarea sau divulgarea respectivă a fost necesară.

Avertizorul de integritate poartă răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală pentru orice acțiuni care nu au legătură cu o dezvăluire de încălcare a legii (internă, externă sau publică) sau care nu sunt necesare pentru efectuarea unei dezvăluiri, în conformitate cu prevederile legislației.

Șeful Inspectoratului Militar al Ministerului Apărării are competența să asigure ținerea evidenței dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate în Ministerul Apărării și examinarea avertizărilor.

Consecințe:

Împiedicarea, prin orice mijloace, a dezvăluirilor privind încălcări ale legii de către persoana desemnată să recepționeze, să înregistreze și să examineze avertizările de integritate atrage răspunderea disciplinară sau contravențională.

Întreprinderea unor măsuri de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate, inclusiv împotriva membrilor de familie sau a persoanelor apropiate avertizorului de integritate atrage răspunderea disciplinară, contravențională sau penală.

Codul Contravențional (Articolul 314/1). Neasigurarea măsurilor de protecție a avertizorului de integritate, prevede că:

- Neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvăluirii practicilor ilegale în cadrul entității, prevăzute de Legea privind avertizorii de integritate, nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie practici ilegale (divulgarea identității avertizorului de integritate) și neasigurarea măsurilor de protecție a angajaților recunoscuți în calitate de avertizori de integritate

se sancționează cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

- Răzbunarea împotriva avertizorului de integritate

se sancționează cu amendă de la 100 la 200 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 300 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Ce putem întreprinde?

Agenții publici care cunosc cazuri de manifestări de corupție, de practici ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public, care au loc în cadrul entităților publice din care fac parte și/sau în cadrul entităților private cu care se află în raporturi de serviciu, dar în care nu sunt atrași nemijlocit, sunt în drept să depună o sesizare la conducătorul entității publice sau, după caz, la CNA.

Dezvăluirea unei încălcări a legii se face în scris, pe suport de hârtie sau în format electronic, fiind semnată de angajat, sau prin comunicarea acesteia la liniile telefonice anticorupție ale angajatorilor, ale autorității competente ori prin alte sisteme de mesagerie vocală, sau printr-o întâlnire față în față, la cererea angajatului.

Dezvăluirea cuprinde: numele, prenumele și datele de contact ale angajatului care efectuează dezvăluirea, locul de muncă, subdiviziunea în care activează, funcția ocupată, contextul profesional în care au fost obținute informațiile, persoana vizată în dezvăluire, dacă aceasta este cunoscută, descrierea faptei susceptibile să constituie o încălcare a legii în cadrul entității publice sau al entității private, după caz, probele în susținerea raportării, data și semnătura.

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Intoleranța față de incidentele de integritate

Noțiuni:

- **incident de integritate** – manifestare de corupție produsă în împrejurări reale, altă manifestare similară manifestării de corupție, produsă în cadrul unui test de integritate profesională.

Prevederi de bază:

- art. 19 din Legea integrității nr. 82/2017;
- Legea cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare.

Agenții publici **sunt obligați** să manifeste intoleranță față de incidentele de integritate.

Agentul public trebuie să refuze implicarea sa în incidente de integritate și să denunțare aceste încercări.

Conducătorul are obligația să ofere exemplul propriu de respectare a interesului public și de neadmitere a incidentelor de integritate în activitatea profesională, să asigure sancționarea disciplinară a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenții publici, să sesizeze autoritatea anticorupție responsabilă despre incidentele de integritate.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit cărora, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”.

Incidentele de integritate ce constituie abateri disciplinare sunt reglementate prin legile speciale aplicabile categoriilor respective de agenți publici sau, după caz, prin Codul muncii.

Incidentele de integritate ce constituie contravenții și infracțiuni sunt prevăzute de Codul contravențional și Codul penal.

Intoleranța față de incidentele de integritate

Ce putem întreprinde?

Agentul public are următoarele obligații:

- să refuze implicarea sa în incidente de integritate și să denunțe asemenea încercări, inclusiv cele referitoare la oferirea cadourilor inadmisibile, exercitarea influențelor necorespunzătoare și implicarea în manifestări de corupție;
- să includă cu bună-credință informații în avertizările de integritate pe care a ales să le facă;
- să sprijine neimplicarea în incidente de integritate a altor agenți publici, după posibilitate.

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Asigurarea transparenței în procesul decizional

Noțiuni:

- **transparență** – oferirea, în vederea informării în mod deschis și explicit, de către autoritatea publică a tuturor informațiilor privind activitatea lor și consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare și de adoptare a deciziilor.

Prevederi de bază:

- art. 20 din Legea integrității nr. 82/2017;
- Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional

Entitatea publică este obligată să activeze transparent și să creze posibilități de participare a cetățenilor, a asociațiilor și a altor părți interesate la procesul decizional.

Conducătorul are următoarele obligații: să instituie mecanisme de cooperare și de parteneriat cu societatea; să asigure informarea publicului asupra organizării procesului decizional; să asigure consultarea opiniei părților interesate la examinarea proiectelor de decizii, ș.a.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit cărora, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”

Ce putem întreprinde?

A informa: CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555

Asigurarea accesului la informații de interes public

Noțiuni:

- **informații de interes public** - toate informațiile deținute de furnizorii de informații, indiferent de suportul de stocare (pe hârtie, în formă electronică sau în orice alt format).

Prevederi de bază:

- art. 21 din Legea nr. 82/2017 integrității;
- Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public;
- Ordinul MA nr.620/2021 cu privire la aprobarea Codului de conduită profesională a militarilor prin contract ai Armatei Naționale

Accesul la informații este garantat pentru a eficientiza procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității entității publice și participării active a populației la procesul de luare a deciziilor.

Conducătorul entității și agenții publici asigură accesul liber la informațiile oficiale, inclusiv informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal pentru ei.

Accesul la informațiile de interes public poate fi limitat dacă dezvăluirea informației va prejudicia:

- siguranța publică;
- relațiile internaționale;
- prevenirea sau descoperirea infracțiunilor ori contravențiilor;
- efectuarea urmăririi penale;
- desfășurarea procedurii administrative sau judiciare;
- protecția datelor cu caracter personal;
- drepturile de proprietate intelectuală;
- secretul comercial.

Militarii, la cererea persoanei, în modul prevăzut de legislație, trebuie să ofere informațiile conținute în registrele instituționale, sistemele informaționale și în bazele de date deținute, cu respectarea prevederilor legislației în vigoare.

Se interzice divulgarea către alte persoane a informațiilor cu caracter personal conținute în registrele instituționale, sistemele informaționale și în bazele de date deținute de către Armata Națională, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Asigurarea accesului la informații de interes public

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit căroră, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”

Ce putem întreprinde?

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

Noțiuni:

- **finanțe publice** – ansamblu al relațiilor economice aferente formării și administrării resurselor bugetelor componente ale bugetului public național, a datoriei de stat, datoriei unităților administrativ-teritoriale și a altor active publice;
- **patrimoniu** - reprezintă totalitatea bunurilor, drepturilor și obligațiilor care aparțin unei persoane fizice sau juridice.

Prevederi de bază:

- art. 22 din Legea nr. 82/2017 integrității;
- Legea nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern;
- Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014;
- Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.

Conducătorul entității publice și agenții publici asigură gestionarea alocațiilor bugetare, administrează patrimoniul public în baza principiilor bunei guvernări, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de control intern managerial și organizarea auditului intern în sectorul public.

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit cărora, nerealizarea acestor atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici.

Ce putem întreprinde?

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Respectarea normelor de etică și deontologie

Noțiuni:

- **etică** – ansamblul regulilor de conduită, fundamentate pe distincția între bine și rău, care transpun idealurile caracteristice și definesc cultura organizațională din Armata Națională în activitatea cotidiană a militarilor;
- **deontologie militară** – ansamblul normelor moral-juridice referitoare la comportamentul profesional și moral al militarului.

Prevederi de bază:

- art. 23 din Legea nr. 82/2017 integrității;
- Regulamentul serviciului interior al Forțelor Armate ale Republicii Moldova, aprobat prin Decretul Președintelui RM privind aprobarea regulamentelor militare ale Forțelor Armate ale Republicii Moldova;
- Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- Legea nr. 52/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare;
- Ordinul MA nr.620/2021 cu privire la aprobarea Codului de conduită profesională a militarilor prin contract ai Armatei Naționale

Agenții publici sunt obligați să cunoască și să respecte normele de etică și deontologie adoptate în cadrul entității publice.

Pentru îndeplinirea calitativă a atribuțiilor funcționale și obligațiilor de serviciu, militarii sunt obligați:

- să se conformeze dispozițiilor legale și normelor profesionale care se aplică statutului de militar;
- să respecte obligația morală de loialitate față de Armata Națională și implicit față de Patrie;
- să aibă o etică corespunzătoare regulilor de protocol;
- să îndeplinească sarcinile de serviciu cu conștiinciozitate și responsabilitate;
- să fie, în toate circumstanțele, obiectivi și imparțiali, astfel încât să nu se lase influențați de interesele personale și nici de presiunile/viziunile politice;
- să aibă un comportament care ar păstra și ar consolida încrederea publicului în integritatea, imparțialitatea și eficacitatea Armatei Naționale, să fie echilibrați și nediscriminatorii, tratându-i pe fiecare în mod egal, respectându-le onoarea, reputația, demnitatea și celelalte drepturi și libertăți fundamentale;
- să nu solicite și să nu accepte cadouri, favoruri, servicii sau alte avantaje;
- să respingă orice tentative sau acte de corupție.

Respectarea normelor de etică și deontologie

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri nu este prevăzută o consecință specifică, fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit căroră, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”.

De asemenea, după caz, se aplică prevederile Regulamentului disciplinei militare, cu excepția cazului în care fapta comisă întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni sau contravenții.

Ce putem întreprinde?

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu (pantuflej)

Prevederi de bază:

- art. 23 din Legea nr. 82/2017 integrității;
- Regulamentul serviciului interior al Forțelor Armate ale Republicii Moldova, aprobat prin Decretul Președintelui RM privind aprobarea regulamentelor militare ale Forțelor Armate ale Republicii Moldova;
- Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public;
- Legea nr. 52/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare;
- Ordinul MA nr.620/2021 cu privire la aprobarea Codului de conduită profesională a militarilor prin contract ai Armatei Naționale.

Agentul public este obligat să comunice în scris, în termen de **3 zile lucrătoare**, conducătorului entității publice în care activează sau, după caz, ANI despre toate ofertele de muncă pe care intenționează să le accepte dacă aceste locuri de muncă pot genera un conflict de interese.

Fostul agent public este obligat să întreprindă următoarele măsuri în vederea asigurării respectării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor post angajare:

- să evite obținerea beneficiilor neprevăzute de lege sau de contractul individual de muncă datorită funcției deținute anterior, inclusiv datorită informațiilor de serviciu obținute în exercitarea funcției respective;
- să evite, timp de un an, angajarea în organizații comerciale și necomerciale dacă, pe parcursul ultimului an de activitate în cadrul entității publice, înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, a avut atribuții directe de supraveghere și/sau control al acestor organizații;
- să evite, timp de un an, încheierea contractelor comerciale cu entitatea publică în care a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu;
- să evite, timp de un an, exercitarea atribuțiilor de reprezentare a intereselor persoanelor fizice și juridice în fața entității publice în care a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.

Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu (pantuflej)

Consecințe:

Pentru această categorie de măsuri fiind aplicabile consecințele generale, prevăzute de alin. (3) și (4) al art.10 din Legea integrității, potrivit căroră, nerealizarea acestor măsuri duce la „compromiterea climatului de integritate instituțională și a integrității în sectorul public, la apariția manifestărilor de corupție, la afectarea interesului public și atrage declanșarea măsurilor de control al integrității în sectorul public de către autoritățile anti corupție responsabile sau alte autorități cu competențe specifice, precum și răspunderea conducătorilor entităților publice și a agenților publici”.

De asemenea, CC prevede prin art. 313.6:

- Nerespectarea restricției de angajare, pe parcursul unui an, în cadrul organizațiilor comerciale și necomerciale în care agentul public a avut atribuții directe de supraveghere și control în decursul unui an înainte de încetarea mandatului **se sancționează** cu amendă de la 50 la 80 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 300 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.
- Nerespectarea restricției de încheiere, timp de un an, a contractelor comerciale cu entitatea publică în care a activat anterior agentul public - **se sancționează** cu amendă de la 50 la 80 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 300 u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Ce putem întreprinde?

A informa:

- conducătorul entității;
- Șeful Inspectoratului Militar;
- **CNA, inclusiv Linia Națională Anticorupție 0 800 55555**

Anexa 1 Materiale de suport

Sesiune 1.

Prezentare (15 minute): Dreptul la Libertate de Tortură și Tratament Inuman

Slide 1: Titlu și Introducere

- Titlu: Libertatea de tortură și tratament inuman: Protecția drepturilor fundamentale
- Introducere:

Scopul prezentării: Clarificarea dreptului la protecție împotriva torturii și tratamentului inuman în contextul militar și importanța respectării standardelor internaționale.

Slide 2: Interzicerea absolută a torturii și tratamentului inuman

Definiție:

- Tortura și tratamentele crude, inumane sau degradante sunt interzise în mod absolut, indiferent de circumstanțe.

Exemple: Tortură fizică, intimidare psihologică, condiții de detenție inumane.

Comentarii în contextul Armatei Republicii Moldova:

• **Referințe Cheie:**

1. Articolul 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO): Interzice absolut tortura și tratamentele inumane sau degradante, aplicabil și în context militar.
2. Articolul 4 din Legea cu privire la Statutul Militarilor din Republica Moldova: Interzice aplicarea oricărei forme de tortură sau tratament degradant în cadrul instrucțiunilor sau detenției militare.

• **Cazuri Importante CEDO:**

1. Cazul M.C. vs. România (2012): Un caz relevant care implică acuzații de tratament inuman și degradant în timpul instruirii militare, subliniind standardele internaționale aplicabile.
2. Gurgurov vs. Moldova (2009): Caz care evidențiază deficiențele în investigarea acuzațiilor de tortură în cadrul sistemului de justiție militară.

• **Jurisprudența Națională:**

1. Cazuri din Republica Moldova: Plângeri ale recruților privind condițiile de instrucție militară și tratamentele degradante au condus la reforme în cadrul structurilor de instruire militară, subliniind importanța respectării legislației naționale și internaționale privind drepturile omului.

Slide 3: Standarde Internaționale privind Tortura

• **Articolul 3 din CEDO:**

- Interzice în mod absolut tortura, precum și tratamentele inumane sau degradante, inclusiv în cadrul forțelor armate. Este un standard esențial pentru protecția drepturilor fundamentale ale militarilor.

Exemplu: Al Nashiri vs. Polonia (2014) - CEDO a hotărât că reținerea și tratamentele aplicate unui deținut de către agenții de securitate într-o bază militară poloneză au încălcat articolul 3, stabilind un precedent important pentru protecția drepturilor militare.

Anexa 1 Materiale de suport

- **Convenția ONU împotriva Torturii (UNCAT):**

- Convenția obligă statele să prevină tortura și să investigheze toate acuzațiile de tortură sau tratamente inumane. Comitetul ONU împotriva Torturii joacă un rol cheie în monitorizarea conformității și emite decizii relevante.

Exemplu regional: Cazul Ali Aqsar vs. Turcia (2003) - Comitetul a constatat că Turcia a încălcat obligațiile UNCAT prin eșecul de a proteja un ofițer militar de tortură în timpul interogatoriilor legate de activitățile sale militare.

Referințe suplimentare:

1. **Cazul M. vs. Republica Moldova (2006):** Acest caz, examinat de CEDO, a evidențiat necesitatea protecției militarilor de tratamente inumane și a subliniat importanța respectării drepturilor omului în cadrul forțelor armate.

2. **Jurisprudența Comitetului ONU împotriva Torturii:**

1. **Cazul T.B. vs. România (2017):** Comitetul a decis că România a încălcat UNCAT în cazul unui militar care a fost supus unui tratament degradant în timpul stagiului său militar, subliniind responsabilitatea statelor de a proteja drepturile militarilor.

Slide 4: Măsuri preventive pentru protecția împotriva torturii

- **Instruirea Personalului:** Educația militarilor cu privire la interzicerea torturii și tratamentelor inumane, inclusiv responsabilitățile legale.
- **Supraveghere și Monitorizare:** Implementarea unor mecanisme de supraveghere pentru a asigura respectarea interdicției și prevenirea abuzurilor.

Instruirea Personalului:

- **Educația militarilor:** Este esențială pentru a asigura respectarea interdicției absolute a torturii și tratamentelor inumane. Instruirea ar trebui să includă conștientizarea responsabilităților legale conform Articolului 3 din CEDO și Convenției ONU împotriva torturii (UNCAT).
- **Legislație relevantă:** În Republica Moldova, Legea privind Statutul Militarilor și Codul Penal conțin dispoziții care interzic în mod explicit tortura și tratamentele inumane, aplicabile și în context militar.

Supraveghere și Monitorizare:

- **Mecanisme de supraveghere:** Trebuie implementate pentru a monitoriza respectarea drepturilor militarilor, prevenind astfel abuzurile. Aceste mecanisme includ monitorizarea internă prin structuri militare specializate și evaluări periodice de către organisme independente.

Exemplu: Cazul Sandu vs. Moldova (2018) - CEDO a subliniat necesitatea unor mecanisme eficiente de supraveghere pentru a preveni abuzurile, evidențiind obligația statului de a proteja militarii de tratamente inumane.

- **Cazuri în Republica Moldova:** Cazul Teleucă (2015) a relevat importanța supravegherii și monitorizării corespunzătoare pentru prevenirea torturii în cadrul unităților militare.

Anexa 1 Materiale de suport

Slide 5: Proceduri de Raportare și Investigație

- **Mecanisme de Raportare:** Crearea de canale confidentiale pentru raportarea torturii și tratamentelor inumane.
- **Investigații Imediate:** Investigarea promptă și imparțială a tuturor acuzațiilor de tortură, cu protecția denunțătorilor împotriva represaliilor.

Mecanisme de Raportare:

- **Crearea de canale confidentiale:** Este esențial pentru personalul militar să aibă acces la mecanisme sigure și confidentiale pentru raportarea torturii și tratamentelor inumane. Conform Articolului 13 din Convenția ONU împotriva Torturii (UNCAT), statele sunt obligate să asigure protecția denunțătorilor împotriva represaliilor.
- **Legislație națională:** În Republica Moldova, Legea privind Statutul Militarilor și Codul Penal stipulează că plângerile referitoare la abuzuri trebuie investigate confidential și protejate împotriva represaliilor.

Investigații Imediate:

- **Obligația de a investiga prompt:** Articolul 12 din UNCAT prevede că orice acuzație de tortură trebuie investigată prompt și imparțial. Aceasta include măsuri imediate pentru protecția persoanelor vulnerabile.
- **Exemplu:** Cazul Mocanu și alții vs. România (2014) - CEDO a subliniat importanța investigării prompte și imparțiale în cazuri de tortură și tratament inuman, cu accent pe protejarea denunțătorilor.
- **Cazuri în Republica Moldova:** Cazul lui Valeriu Boboc - un caz în care lipsa unei investigații adecvate a dus la condamnarea Moldovei la CEDO, evidențiind necesitatea unor mecanisme eficiente de raportare și investigație în cadrul militar.

Slide 6: Tratamentul Persoanelor Reținute

- **Condiții de Detenție:** Persoanele reținute trebuie tratate cu respect și demnitate, având acces la condiții de detenție adecvate și asistență medicală.
- **Acces la Avocat:** Dreptul persoanelor reținute de a se consulta cu un avocat și de a primi asistență juridică.

Condiții de Detenție:

- **Tratarea cu Respect și Demnitate:** Articolul 3 din CEDO interzice tortura și tratamentele inumane sau degradante, impunând statelor să asigure condiții adecvate pentru persoanele reținute, inclusiv acces la asistență medicală.
- **Legislație Națională:** Legea privind Statutul Militarilor din Republica Moldova prevede dreptul militarilor reținuți de a fi tratați uman, în conformitate cu standardele internaționale.

Acces la Avocat:

- **Dreptul la Asistență Juridică:** Articolul 6 din CEDO garantează dreptul oricărei persoane reținute de a avea acces la un avocat și de a primi asistență juridică adecvată.

Anexa 1 Materiale de suport

- **Exemplu:** Cazul Pantea vs. România (2003) - CEDO a stabilit că lipsa accesului imediat la un avocat a constituit o încălcare a drepturilor omului, subliniind importanța respectării acestui drept în context militar.
- **Cazuri din Moldova:** În cazul Teleucă (2015), a fost subliniată necesitatea respectării dreptului la asistență juridică pentru militarii reținuți, în concordanță cu standardele internaționale.

Slide 7: Concluzii și Discuții

- **Recapitulare:** Importanța protecției împotriva torturii și tratamentelor inumane și necesitatea respectării stricte a procedurilor legale.
- **Q&A:** Discuții și clarificări despre aplicarea standardelor în unitățile militare din Republica Moldova.

Sesiunea 2. Scenariu Ipotetic:

Context: Un militar dintr-o unitate de infanterie raportează că a fost supus unor tratamente inumane și degradante de către superiorul său direct. Militarul afirmă că a fost ținut într-o celulă de detenție temporară, în condiții insalubre, fără acces la apă sau hrană timp de mai multe ore și că a fost amenințat cu represalii dacă raportează incidentul. Această situație a ridicat îngrijorări serioase în cadrul unității, iar conducerea dorește să stabilească măsuri preventive și să implementeze mecanisme clare de raportare pentru a preveni astfel de incidente în viitor.

(Rezultate Așteptate: Participanții vor dobândi o înțelegere aprofundată a necesității măsurilor preventive împotriva torturii și tratamentelor inumane. Se vor dezvolta abilități de luare a deciziilor și de implementare a mecanismelor eficiente de raportare și monitorizare în cadrul unităților militare, contribuind la prevenirea abuzurilor.)

Instrucțiuni pentru Exercițiu:

1. Împărțirea în Grupuri (5 minute):
 - Împărțiți participanții în 3-4 grupuri mici, fiecare grup având 4-5 persoane.
 - Asigurați-vă că fiecare grup include ofițeri din diverse departamente, pentru a obține o varietate de perspective.
2. Analiza Scenariului (10 minute):
 - Fiecare grup trebuie să analizeze situația în care un militar a raportat tortură sau tratament inuman.
 - Întrebări Ghid:
 - 1) Ce măsuri ar fi trebuit implementate pentru a preveni această situație?
 - 2) Cum ar trebui gestionată raportarea unui astfel de incident pentru a asigura protecția militarului?
 - 3) Ce mecanisme de supraveghere și monitorizare ar trebui implementate pentru a preveni astfel de abuzuri în viitor?

Anexa 1 Materiale de suport

3. Propunerea Soluțiilor (10 minute):

- Fiecare grup va elabora un set de soluții pentru a preveni și răspunde eficient la cazurile de tortură sau tratamente inumane.

Soluții Posibile:

- Instruirea regulată a personalului militar cu privire la interzicerea torturii și tratamentelor inumane, subliniind consecințele legale.
- Crearea unui sistem de raportare confidențial și accesibil pentru militari, care să le permită să raporteze abuzurile fără teamă de represalii.
- Implementarea unui mecanism de monitorizare independent, cum ar fi vizitele regulate ale unui organism pentru drepturile omului, pentru a verifica condițiile de detenție și tratamentul personalului.

4. Prezentarea Concluziilor (5 minute):

- Fiecare grup își va prezenta concluziile și soluțiile propuse, explicând cum acestea pot fi aplicate în unitățile militare din Republica Moldova.
- Celelalte grupuri și facilitatorul pot oferi feedback și sugestii pentru îmbunătățirea planurilor prezentate.

Role-Playing Scenario (45 minute)

Scenariu Ipotetic: Context: În cadrul Bazei Militare "Codru", un militar cunoscut sub numele "Soldatul X" a fost reținut sub acuzația de abuz de putere și comportament grav necorespunzător. Incidentul s-a petrecut în timpul unei misiuni oficiale în regiunea Găgăuzia, unde "Soldatul X" este acuzat că a folosit metode intimidante și a pus în pericol siguranța altor colegi. Acuzațiile includ și neglijență în serviciu și nerespectarea ordinelor. Echipa de conducere a bazei trebuie să gestioneze cazul, asigurând că toate procedurile legale și standardele internaționale privind tratamentul uman sunt respectate.

(Acest scenariu de rol permite participanților să experimenteze gestionarea unui caz sensibil într-un mediu controlat, dezvoltând abilități esențiale de leadership, luare a deciziilor și aplicare a procedurilor corecte în mediul militar din Republica Moldova.)

Roluri și Responsabilități:

1. Comandantul Bazei:

Responsabilități:

- Coordonarea întregului proces de reținere și investigație.
- Asigurarea că toate procedurile legale sunt urmate și că "Soldatul X" este tratat cu respect și demnitate.
- Finalizarea deciziei privind măsurile disciplinare, dacă sunt necesare.

2. Ofițerul de Investigație:

Responsabilități:

- Conducerea interviurilor cu "Soldatul X" și colectarea probelor necesare.
- Asigurarea că procesul de investigație este imparțial și respectă toate regulile legale.
- Prezentarea unui raport detaliat Comandantului Bazei.

Anexa 1 Materiale de suport

3. Consilierul Legal:

Responsabilități:

- Oferirea de consiliere juridică "Soldatului X" asigurându-se că acesta este informat despre drepturile sale.
- Asigurarea accesului "Soldatului X" la un avocat, inclusiv organizarea unei întâlniri confidențiale cu acesta.
- Supravegherea legalității întregului proces și protejarea drepturilor tuturor celor implicați.

4. Ofițerul Medical:

Responsabilități:

- Evaluarea stării de sănătate a "Soldatului X" imediat după reținere.
- Oferirea de asistență medicală adecvată și monitorizarea stării sale de sănătate pe parcursul reținerii.
- Documentarea condițiilor de detenție din punct de vedere medical și raportarea oricăror probleme.

5. Ofițerul de Comunicare:

Responsabilități:

- Gestionarea comunicației interne și externe referitoare la reținerea "Soldatului X"
- Asigurarea transparenței procesului fără a compromite confidențialitatea.
- Pregătirea unui raport de comunicare pentru superiorii din cadrul Ministerului Apărării și alte entități relevante.

Desfășurarea Exercițiului:

1. Introducerea Scenariului (5 minute):

- Facilitatorul prezintă scenariul și explică rolurile fiecărui participant.
- Fiecare participant primește un rol și o scurtă descriere a responsabilităților.

2. Execuția Scenariului (30 minute):

- Participanții colaborează pentru a gestiona cazul "Soldatului X" asigurându-se că drepturile sale sunt respectate pe tot parcursul procesului.
- Facilitatorul poate introduce elemente neprevăzute (ex.: probleme medicale neașteptate, cereri de la avocat) pentru a testa capacitatea echipei de a reacționa rapid și eficient.
- Fiecare rol este esențial în asigurarea respectării normelor legale și a standardelor internaționale privind tratamentul uman al persoanelor reținute.

3. Debriefing și Feedback (10 minute):

- Facilitatorul conduce o sesiune de debriefing, în care se discută cum au fost gestionate aspectele legale și etice.
- Participanții reflectează asupra deciziilor luate, iar facilitatorul oferă feedback cu privire la punctele forte și la domeniile în care ar putea fi făcute îmbunătățiri.

Contact:

www.promarshall.md

promarshall@europe.com

2024